

INFORMATOR NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 3 • MART 2009 • BROJ 22

УГОВОРИ СТВАРАЈУ ПОДЕЛЕ МЕЂУ СИНДИКАТИМА

“После дугих и тешких преговора”, каже се у саопштењу СОС-а, “коначно су репрезентативни синдикати просветних радника потписали посебне колективне уговоре са Владом Републике Србије”. Иако је било мало преговора, а много (јалових) разговора кључни документи ипак су потписани. Још само да у њима и има нешто од права за запослене у образовању. Али нема. Нема; ни коефицијената,

ни цене рада, ни тоглог оброка, ни регреса, ни ноћног рада, неће се исплаћивати јубиларне награде иако су “на мала врата” ушле у крњи ПКУ и још које чега. Ипак сви су задовољни, јер бар штрајка нема, а не би га било и да није свог овог циркуса. Уосталом и ПКУ и Протокол можете преузети са нашег сајта па се сами уверите какву су нам кашу замесили “репрезентативни”. (Насијавак на сџр. 4)

ЗВОНО НА УЗБУНУ

Министарство просвете почело је припреме ђака и наставника у Србији за нови циклус међународног Писа тестирања које ће почети у априлу, а чији циљ је да утврди ниво функционалне писмености ученика, јавља Бета. У априлу ће Писа тестирање почети у око 150 средњих школа у Србији, а у испитивању ће учествовати око 6.000 петнаестогодишњих ученика. 25. фебруара одржана је конференција «Ка квалитетнијем образовању у Србији - допринос ПИСА испитивања», на којој су наставници добили смернице за ново тестирање. Тестирање траје шест недеља, ученици који ће учествовати у испитивању бирају се методом случајног узорка, а резултати ће бити познати крајем наредне године. На последњем Писа тестирању 2006, српски ђаци показали су лоше резултате, па су били на 41 позицији од укупно 57 земаља учесница.

Министар просвете Жарко Обрадовић поручио је да су ти резултати «звон за узбуну» и показатељ да много тога треба мењати у српском образовном систему.

ЗАРАДЕ ЗНАТНО ПАЛЕ!

Просечна зарада запослених у Србији у јануару била је 28.877 динара, саопштио је Републички завод за статистику. То практично значи да су плате радника, у односу на децембар, номинално мање за 15,9 одсто, а реално за скоро 17,9 процената. Иако су поједини политичари и медији овако саопштене цифре протумачили као драматичан пад плата српских радника и последицу светске економске кризе, ствари ипак стоје другачије. Два су узрока тако статистички значајног смањења зарада: први је то што су децембарске плате по правилу веће због исплаћивања годишњих бонуса и такозване 13. плате - тако је просечна децембарска плата без пореза и доприноса била 38.626 динара и управо је због поменутих новогодишњих додатака била осетно већа од новембарске која је износила 33.613 динара. Други узрок се налази у промени статистичке методологије.

Наиме, Завод за статистику је, почев од јануара, проширио базу плата на основу који израчунава просек. Сада су свим осталим зарадама, придодате и оне које примају радници запослени код предузетника и то је знатно снизило просек. (Насијавак на сџр. 10)

ОМНИБУС 2

Садашње надлежности војвођанске администрације дефинисане су на основу Устава Србије из 1990. године и тзв. омнибус закона, усвојеног почетком 2002. године. Закон о пренетим надлежностима - тзв. Омнибус закон је, заправо, представљао својеврстан инвентар надлежности које су АПВ припадале по тадашњем уставу, али никада нису биле преузете. Нов закон о надлежностима покрајине заправо је нека врста ажуриране верзије тог закона, па га зато у жаргону називају омнибус 2.

(Насијавак на сџр. 5)

ИНФЛАЦИЈА ВЕЋ 5,4%

У Србији је у фебруару инфлација износила 2,3 одсто, док је годишња стопа инфлације достигла 10,7 процената. Цене робе на мало у фебруару су биле више за два процента него у јануару, а цене услуга за 3,1 одсто - због поскуљења градског превоза, наводи се у саопштењу. Пољопривредни производи у фебруару су поскупели 1,4 одсто због сезонског повишења цена поврћа, воћа, јаја и рибе. Трошкови живота у Србији у фебруара су у просеку били виши 1,3 одсто него у јануару, док је годишњи раст тих трошкова био 10,4 процента.

У Србији је у јануару месечна инфлација износила три, а годишња 8,9%. Укупна инфлација у 2008. години била је, како тако, успорена и износила је 6,8%. Нажалост, у овој години инфлација је већ, само за два месеца нарасла на забрињавајућих 5,4 %. Они који би највише могли учинити на обуздавању инфлације и даље се понашају по оној народној “лако хемо” те и даље расипају, на ничему утемељен, оптимизам.

Прво повећање од 2%, које су уговорили “репрезентативни синдикати” запослени у просвети ће примити у мају месецу. Колико ће, до тад, њихове плате обезвредити инфлација и „пливајући” курс евра само бог зна. У међувремену “репрезентативни” једино брину да председници синдиката потписника крњег колективног уговора добију 12% већу плату од осталих. Да ли је то уствари цена што ће наше плате и даље бити на странпутици и цена социјалног мира у просвети? (Насијавак на сџр. 10)

МИНИМАЛАЦ 15.000 ДИНАРА

Социјално-економски савет Србије утврдио је да минимална зарада без пореза и доприноса у првој половини ове године износи 87 динара нето по радном сату или 15.138 динара месечно. Тако је минимална цена радног сата повећана за девет динара јер је у другој половини прошле године износила 78 динара, а месечни минималац је „скочио” са 13.572 динара. Уколико се минимална цена рада по сату преведе на дневну зарату, то значи да сви запослени којима послодавци исплаћују оволику дневницу зарађују 696 динара за осмочасовно радно време. Нажалост, с толиком зарадом тешко да било ко може купити све оно што је за дан потребно за исхрану, а о “уштеди” за плаћање осталих трошкова да се и не говори. Иначе, утврђивање минималне зараде прописано је Законом о раду и полази се од трошкова живота, кретања просечне зараде у Србији, egzистенцијалних и социјалних потреба запосленог и његове породице, стопе незапослености и општег нивоа економске развијености. Када се оно што је у закону записано преведе у стварни живот, значи да радници с минималном месечном зарадом могу да, ако ништа друго, бар прате потрошачку корупу. Међутим, у стварности то ни близу не одговара истини јер је свима јасно да се с минималцем од 15.000 динара не може живети ни десет дана, чак и под условом да се једе и купује само оно из потрошачке корпе.

КРАЈ ИЛУЗИЈЕ О СОЦИЈАЛНОМ ДИЈАЛОГУ

Ако би требало да се у једној реченици прилаже стање социјалног дијалога у Србији, онда би за то била најприкладнија пословица „Што се грбо роди, време не исправи”. (Насијавак на сџр. 3)

OBRAZOVANJE SRBA U RUMUNIJI

Prva reforma srpskog i rumunskog školstva izvedena je 1776. u Temišvarskom Banatu. Nosioc reforme bio je Teodor Janković Mirijeovski, pedagog i filozof - racionalista, čovek svestranog obrazovanja i visoke lične kulture. Reforma srpskog školstva u Habzburškoj monarhiji sedamdesetih godina XVIII veka odvijala se u skladu sa opštim nastojanjima da se ostvare neminovne društvene promene u Habzburškom carstvu u kojima je prosveta imala važnu ulogu. Srpska pravoslavna crkva je u tome videla moćno sredstvo za očuvanje nacionalnog identiteta.

Opredeljenju da se sa školskom reformom otpočne baš u Banatu, doprinela je činjenica da je ova oblast direktno potčinjena Dvorskom ratnom savetu i da je ovde u sastavu stanovništva bilo oko četiri petine pravoslavnih: Srba, Rumuna, Grka i Cincara.

Školski zakon koji je važio za Austriju predstavljao je osnovu za izvođenje prosvetne reforme i u Temišvarskom Banatu. Zakonskim odredbama predviđene su tri vrste škola: trivijalne ili seoske, glavne ili gradske i normalne, odnosno uzorne škole. Zakon je predviđao da se u svakoj opštini gde je postajala parohija mora osnovati pravoslavna, srpska ili rumunska, škola. Nastavni plan škola je sadržavao čitanje i pisanje na narodnom jeziku, račun, katehizis i pojanje. Rad škola u Banatu bio je organizovan na tekovinama tadašnje savremene naučno-pedagoške teorije. Uveden je razredno-časovni sistem. Uveden je i princip postupnosti u nastavi, kao i obavezno školovanje muške i ženske dece, a dominiralo je zalaganje za uvođenje očigledne nastave, oslobođene dogmatizma.

U celini gledano, aktivnost Teodora Jankovića Mirijeovskog na reformi srpskog i rumunskog školstva u Temišvarskom Banatu dala je odlične rezultate, jer je samo od 1776. do 1781. broj škola i učenika na ovom području upetostručen. Otvaranje srpskih srednjih škola, posle mnogih neuspelih pokušaja, ostvareno je posle Temišvarskog sabora. Tada su u Karlovcima otvorene gimnazije 1791. i bogoslovija 1794. godine. U njima su se školovali i Srbi sa teritorije današnje Rumunije.

Krupan korak napred u razvoju srpskog školstva učinjen je 1810. godine, kada je za vrhovnog inspektora svih pravoslavnih škola u Ugarskoj imenovan Uroš Nestorović. Posle obilaska srpskih i rumunskih osnovnih škola, među kojima i škola u Temišvarskom Banatu i Krišani, uverio se u nepovoljno stanje školstva. Decembra 1810. godine caru Francu I podneo je izveštaj sa inspeksijskog putovanja i predložio mere da se prevaziđe zaostajanje srpskog školstva. Prihativši predloge Nestorovića, Bečki dvor je doneo plan o unapređivanju i organizovanju srpskih i rumunskih škola u Ugarskoj. Plan je sadržavao odredbe o osnivanju i izdržavanju škola, o distriktualnim školskim direktorijumima, o učiteljima i njihovim dužnostima, o lokalnim školskim direktorima i katehetama, o proširivanju i upotpunjavanju učitelja i učenika, o udžbenicima i pribor, o stipendijama i ustanovama za vaspitanje devojaka. Sem rečenog, Nestorović je sačinio predlog o osnivanju srpske i rumunske preparandije. Srpska učiteljska škola je osnovana u Sentandreji, a rumunska u Aradu. U Nestorovićevo doba, 1810. osnovana je Velika srpska pravoslavna gimnazija u Novom Sadu.

Najveća reforma srpskog školstva otpočela je 1857. godine, u Temišvaru u vreme postojanja Vojvodstva Srbije i Tamiškog Banata. Inicijator i realizator reforme bio je Đorđe Natošević, školski savetnik za pravoslavne škole u Namesništvu Vojvodstva, čije se sedište nalazilo u Temišvaru. Školskom reformom stvorena je osnova za formiranje i izgrađivanje centralne srpske školske vlasti na čelu sa savetnikom, čija se nadležnost prostirala nad svim srpskim školama u Habzburškom carstvu. Suština reforme srpskog školstva ogledala se u unapređenju materijalne osnove, kao i u uvođenju reda u organizaciji nastave. Uvedena je savremena nastava čitanja i pisanja sa osnovama gramatike. Promene u nastavi maternjeg jezika stvorile su čvrste temelje za unapređivanje celokupnog procesa vaspitanja i obrazovanja učenika. Kvalitetne promene u nastavnom radu ispoljavale su se i na intelektualnom, estetskom i moralnom vaspitanju učenika.

U periodu od 1867. do Prvog svetskog rata, kada su za srpsko školstvo važili ugarski zakoni, napor Srba su bili usmereni na odbranu od mađarizacije, koja se sprovodila naročito u srpskim školama. U istom periodu, došlo je do razdvajanja srpskog i rumunskog školstva, koje je pratilo razdvajanje crkava 1864. godine.

PRVI SRPSKI NARODNI UČITELJ DOSITEJ OBRADOVIĆ

Prva štampana svetovna knjiga u Srba pojavila se relativno kasno, tek početkom XVIII veka, kada su književnosti mnogih evropskih naroda bile veoma razvijene. Međutim, ni ta knjiga nije bila pisana narodnim jezikom. Zvanični književni jezik bio je slavenoserbski, veštačka tvorevina, mešavina srpskog, ruskog i crkvenoslovenskog. Nova srpska književnost počinje da se razvija posle Velike seobe Srba pod patrijarhom Arsenijem Čarnojevićem, 1690, na teritoriji današnje Vojvodine. Ali, i ta nova književnost oslanja se na crkvu i razvija veoma sporo.

Prvi koji je javno ustao protiv crkvenog uticaja u književnosti, koji je svojom pojavom obeležio početak njenog novog razdoblja bio je Dositej. Dimitrije Obradović, kako je bilo njegovo pravo ime, rođen je 1739. godine u selu Čakovu u Tamiškom Banatu, na teritoriji današnje Rumunije. Mali Dimitrije je bio dobar učenik a njegovo zanimanje za knjigu išlo je dalje od obavezne školske lektire, psaltira i katehizisa. Revnosno je čitao žitija svetaca, jevanđelja o hrišćanskim pustinjacima i čudotvorcima, pomišljajući da i sam postane svetac. Verovao je da se sva mudrost sveta nalazi u crkvenim knjigama i monaškim glavama. Stoga, kao dečak od četrnaest godina, ostavlja rodni kraj i odlazi u fruškogorski manastir Hopovo gde se zakaluderio i dobio ime Dositej.

Ali, ubrzo, razočaran dokonim načinom života višeg kaluderskog staleža, ostavlja manastir. Odlaskom iz Hopova počinju Dositejeva putovanja koja će kasnije činiti čitav njegov život. Posebno je važan njegov boravak u Dalmaciji gde on prvi put dolazi na ideju da napiše knjigu na srpskom narodnom jeziku: "Moja će knjiga biti napisana čisto srpski kakogod i ovo pismo... koja je korist od jezika kojega u celom narodu od deset hiljada jedan kako valja razume i koji je tuđ materijal mojoj i sestrama?"

Godine 1783. u Lajpcigu Dositej objavljuje Život i priključenja (doživljaji) Dimitrija Obradovića, u kaluderstvu narečenog Dositeja. Ovom knjigom u kojoj on opisuje deo svog života, počinje moderna srpska književnost i prosvetčenost.

Željan znanja, proputovao je brojne evropske zemlje. Učeći druge ali učeći i sam postao je najobrazovaniji Srbin svoga doba. Govorio je jedanaest stranih jezika.

Na vest o podizanju Prvog srpskog ustanka, iako najstariji od svih srpskih književnika i kulturnih poslanika koji su živeli van otadžbine, jedini se odazvao Karadorđevom pozivu i došao u borbama zahvaćenu Srbiju da svojim umom i znanjem pomogne ustanike. Iako je bio već u poznim godinama života, Dositej je oduševljen revolucijom u Srbiji. Ustanike i Karadorđa pozdravlja Pjesmom na insurekciju Serbijanov čiji stihovi:

*Vostani Srbije!
Davno si zaspala,
u mraku ostala;
sada se probudi
i Serblje vzbudi,*

podstiču buđenje nacionalne svesti u Srba.

U nepunu godinu ranije oslobođeni Beograd, gde je oduševljeno dočekan, Dositej je došao 16. avgusta 1807. Mada već star i bolestan, radovao se ovom događaju: „Sada sam se nanovo podmladio. Iako nikada za preseljenje sa ovoga sveta nisam mario, sada zaista ne marim!“ Za razliku od nekih svojih daleko mladih učenika nije se uplašio austrijske propagandne parole: „Evo Turaka pod Beograd!“

Kao poznavalac brojnih stranih jezika bavio se diplomatijom a kao najobrazovaniji Srbin svoga doba postavljen je za glavnog nadziretela srpskih učilišta. Godine 1808, predavanjem O dužnom počitanju k naukama, otvorio je Veliku školu, prvu te vrste u Srbiji. Škola je, od 1809. do 1813. radila u zgradi današnjeg Muzeja Vuka i Dositeja. U ovom periodu je zapostavio književnost nadajući se da će i za to doći bolja vremena. Januara 1811, Karadorđevim ukazom, postavljen je za prvog ministra prosvete u Srbiji.

Ponovnu tursku okupaciju Srbije nije dočekao. Umro je 28. marta 1811. godine u Beogradu. Pred smrt je zapisao:

*"Meni će preko mere biti plaćeno kad kogod
od moga roda rekne kad nadamnom zelena
trava naraste: Ovde leže njegove srpske
kosti, on je ljubio rod svoj, večan mu spomen."*

Na njegovoj nadgrobnoj ploči, na desnom krilu beogradske Saborne crkve tako i piše.

Dositej Obradović je bio prvi srpski narodni učitelj i prosvetitelj, prvi književnik koji je pisao narodnim jezikom. Vatroslav Jagić u svojoj knjizi Zasluge Vuka Stef. Karadžića kaže da je Dositejev odlazak iz manastira Hopovo jednako značajan za srpski književni jezik kao što je Muslimanima značajno bekstvo Muhameda iz Meke u Medinu.

U istoriji srpske kulture, u onome što se odnosi na razvikan misli, na širenje prosvetiteljskih ideja, na književni jezik i obrazovanje naroda, nijedan pisac nije zaorao toliko duboku brazdu niti ostavio tako značajan trag kao Dositej. Ogromnim naporima i znanjem on je, kroz svoja dela, prenosio blagotvoran uticaj na brojne generacije Srba. Poučiti narod, raditi na polzu svih bio je osnovni smisao njegove celokupne delatnosti. Život je usmerio na prosvetčivanje drugih, želeći da postane učitelj svog naroda. Kao učitelj naroda i učitelj pojedinaca Dositej je u Srba najraniji predstavnik prosvetiteljskog rada. Takođe je tvorac prve čitalačke publike u Srba koju je uglavnom činio građanski stalež koji se postepeno sve više razvijao. Veliki je njegov uticaj na srpske književnike kasnijih generacija.

КРАЈ ИЛУЗИЈЕ О СОЦИЈАЛНОМ ДИЈАЛОГУ

(Наставак са стр. 1)

Ако би требало да се у једној реченици прилаже стање социјалног дијалога у Србији, онда би за то била најприкладнија пословица „Што се грбо роди, време не исправи“. Недавна догађања око закључивања Општег колективног уговора и његовог тзв „продуженог дејства“, која су се завршила по ономе „Тресла се гора родило се миш“, само су потврдила да сва три актера – држава, послодавци и синдикати, морају де се упуте на поправни испит. Наравно, под условом да уопште заслужују још једну шансу. Такозвани компромис, којим је привремено обустављан сукоб на релацији – Влада, синдикати, Унија послодаваца, према коме ће се у периоду од шест месеци замрзнати све одредбе ОКУ, везане за материјалне обавезе послодаваца (а шта онда остаје), заслужује само један епитет – трули, какав је у крајњој линији био и целокупни процес, који је овом компромису претходио.

Намеће се здраворазумско питање – шта ће бити после шест месеци. Економска ситуација сигурно неће бити боља. Напротив, прогнозе економиста су веома песимистичке и упозоравају да нас тек очекују најснажнији удари кризе. Да ли ће се и после шест месеци наставити фарса и замајавање око тоглог оброка и регреса, или ће се они које криза највише погађа – радници, опаметити и послати политичаре и послодавце на принудне одморе. Србија, њени грађани, а пре свега припадници света рада у протеклим годинама мукотрпне, тежобне и у многоме понижавајуће транзиције, нису осетили

ни једну предност социјалног дијалога, колективног преговарања и других инструмената и праксе социјалног мира и стабилности. Напротив, српско друштво је од првих корака транзиције, пуне две деценије доминантно конфликтно друштво, и у многим аспектима још није превазишло оне облике и садржаје конфликта које су успешне земље транзиције превазишле у првих неколико година овог процеса.

Такво стање конфликтности има изузетно високу економску, политичку, социјалну и моралну цену и представља препреку већој ефикасности и успешности реформских процеса, јер представља стални извор политичке и социјалне нестабилности. У таквим условима конфликтности и нестабилности није могуће дефинисати кључне координате успешне економске, технолошке и укупне развојне стратегије. Такво стање је, такође, најочигледнија потврда да концепт и механизми социјалног мира нису развијени, да социјални партнери нису на том плану постигли очекиване резултате, односно да су показали да нису дорасли овом изузетно сложеном и стратешки важном аспекту транзиције, која је по свој природи противуречна и конфликтна.

Све успешне земље транзиције, као што су, на пример, Словенија, Чешка, Пољска, успех транзиције у великој мери дугују томе што су на почетку овог процеса кључни социјални партнери – држава, послодавци, синдикати, као и сви други релевантни друштвени актери – постигли социјални консензус о стратегији транзиције,

њеној социјалној цени и расподели ове цене на све социјалне слојеве у складу са економском снагом појединих слојева и начелима социјалне правде и солидарности. Србија, данас, две деценије од почетка транзиције, нема ни један од ових елемената. Пре свега, нема стратегију развоја, већ води политику од данас до сутра. Ако нема укупну стратегију развоја, не може имати ни ефикасну стратегију изласка из кризе, јер је стратегија изласка из кризе, само специјални случај укупне развојне стратегије.

Уместо тога, као у оној причи о рибу, раку и птици, који вуку заједничка кола, али свако на своју страну, имамо слепу некритичку одбрану сопствених интереса, подељене и сукобљене синдикате, који раде једни другима о оглави, при чему је спорна репрезентативност, а то значи преговарачки легитимитет Уније послодаваца и УГС „Независност“. Истини за вољу, Србија је од октобра 2000. године усвајала читаву колекцију социјалних пактова, споразума, у којима су актери, појединачно или заједно обећавали све и свашта. Међутим, социјални пакт није папир, који служи за политичку и изборну манипулацију бирачким телом, нити уступај бироократизованим синдикалним руководствомима, да би се колико – толико опрала пред чланством и радницима за своје неуспехе. То је, у суштини, израз реалне воље и одговорности социјалних актера да препознају и дефинишу заједничке интересе, да своје партијалне интересе подреде заједничким интересима и да одговорно и компетентно раде на реализовању ових интереса.

проф. др Дарко Маринковић

РАСПУСТИЛИ ОДБОР ДА ИСТИНА НЕ ИЗАЂЕ НА ВИДЕЛО

Незаконито распуштен Одбор за утврђивање репрезентативности

Прве седмице у фебруару одржани су састанци на иницијативу представника Асоцијације малих и средњих предузећа и предузетника Србије на којима је поново захтевано спровођење поступка за преиспитивање репрезентативности Уније послодаваца Србије (УПС) и УГС „Независност“ (раније је и СрпС поднео захтев за преиспитивање репрезентативности СОС, ГСПРС „Независност“ и УСПРС, пошто им је свима истекла репрезентативност – првима 12. септембра 2008. г., а Унији 19. јануара 2009. г.). Састанке су одржали у Београду КСС, АСНС и ИСС (бивши ГСМ „Независност“) и у Новом Саду („Слога“, КСВ и НСПРВ) са истим темама и готово идентичним закључцима.

Иако је Законом о раду јасно прописана процедура за спровођење поступка утврђивања и провере стечене репрезентативности, без обзира да ли се ради о радничким или послодавачким удружењима, Одбор за утврђивање репрезентативности је готово у правилу кршио ове процедуре фаворизујући чланове својих синдиката и чланове УПС, а дискриминишући друге синдикате и друге послодавце. Представници министарства рада у овом Одбору више су били пасивни посматрачи, него ли активни учесници, иако је Законом утврђено да уставни министар доноси Решење о репрезентативности, а Одбор даје препоруку. Последња одлука овог Одбора да се (само)распусти је последњи чин неза-

конитости и самовоље, нарочито УПС-а и УГС „Независност“, а све у намери да не дође до онога што је неминовно – њиховог одласка са социјалне сцене, а самим тиме и до губитка добро плаћених места у трипартићним телима (управним и надзорним одборима у НАЗ, РЗЗО, ПИО фонду, СЕС-у...).

НСРВ, СрпС и УРСС овом приликом подржавају АМСРПС и друге синдикате који покрећу питање репрезентативности учесника Социјалног дијалога на свим нивоима и залажу се за заједнички наступ према министарству за рад и социјалну политику које мора преузети ангажованију улогу и вратити себи улогу непристрасног арбитра у питањима репрезентативности социјалних партнера. Нарочито из разлога што су садашњи учесници Социјалног дијалога и чланови СЕС-а изгубили репрезентативности и кредитбилитет да представљају и послодавце и запослене, а једино што желе је да задрже своје тренутне позиције при чему компромитују и своје организације, али још више и сам СЕС.

У јавности су изнети неспорни докази да су УПС и УГС „Независност“ изгубили репрезентативност, а и сам министар рада је најавио измену критеријума за утврђивање репрезентативности синдиката и послодавачких организација.

УГС „Независност“ је још у јануару 2008. године истекла репрезентативност и иако су били у обавези да је потврде то никада нису ни

учинили. Јасно је и због чега – због осипања чланства, гашења бројних фирми, последица приватизације у овој синдикалној централи више нема ни четвртину од првобитног чланства. На утврђивању репрезентативности сасвим сигурно би се показала истина да овај синдикат нема више од 50 – 60 хиљада чланова, што је далеко испод границе за утврђивање репрезентативности.

УПС су од првог момента одвојени делови оспоравали репрезентативност, а у последње време више послодавачких организација и удружења им оспорава репрезентативност.

Крунски доказ да ова два социјална партнера не могу заступати ни свет рада ни послодавце јесте брука око закључивања ОКУ и Анекса ОКУ, а онда док се ни „мастило на хартији није осушило“ повлачења потписа са докумената и „замрзавање“ Уговора под притиском владе РС да ће провести поступак утврђивања репрезентативности. Страх од губитка позиција у СЕС-у и трипартићним телима био је јачи од интереса чланства и радници су изгубили регрес, топли оброк..., а њихови душебрижници сачували добро плаћена места у трипартићним телима. Питање је само докле. Јасно је, не задуго, јер су притисци на министра Љајића превелики и он ће ипак на крају морати испоштовати Закон.

Последње информације казују да се Одбор умилостивило и да... опет ради. Да ли да би учесницима обезбедио и даље привилеговану позицију или само због новчаних накнада које је издашно обезбедила влада Србије видеће се ускоро.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач

URSS PODNEO ZAHTEV ZA REGISTRACIJU

Polazeći od principa radničke solidarnosti i neophodnosti jačanja trenutno, do atomizacije, fragmentirane sindikalne scene, u petak, 06. februara o.g., u Novom Sadu, održan je Osnivački Kongres URSS (Udruženi radnički sindikati Srbije) na kom je doneta odluka da se ova sindikalna centrala upiše u Registar sindikalnih organizacija pri ministarstvu rada i socijalne politike. Kongresu URSS su prisustvovali delegati iz reda osnivača URSS; Konfederacije sindikata Vojvodine (KSV), Udruženih sindikata Srbije „Sloga“ i Nezavisnog sindikata javnih službi Srbije (u čijem je sastavu i NSPRV).

Uvažavajući činjenicu da je u grupacijama granskih i teritorijalnih sindikata veći broj sindikalno organizovanih radnika, nego u tzv. reprezentativnim centralama, a da istovremeno ti sindikati nisu zastupljeni u Socijalnom dijalogu; ni na teritorijalnim autonomijama, a ni na nacionalnom nivou, okupljeni sindikati su uzeli učešće u organizovanju i registrovanju nove sindikalne centrale pod starim i u sindikalnim krugovima pomalo zaboravljenim imenom – URSS. Na ovaj način stvorena je

nova sindikalna centrala koja u startu ima više od 100.000 članova i dva reprezentativna granska sindikata – prosvetu i upravu i pravosuđe.

Obzirom na činjenicu da je reprezentativnost, bar jednog od dva navodno reprezentativna sindikata – UGS „Nezavisnost“ više nego li sporna, a da istovremeno ovaj sindikat (uz SSSS) zastupa interese svih radnika i svih sindikata na nacionalnom, pokrajinskom, pa čak i na lokalnom nivou, ostalim sindikatima jedino je preostalo da se kroz novo prekomponovanje sindikalne scene nametnu kao socijalni partneri poslodavcima i vladi.

URSS je sindikat koji će biti drugačije organizovan od postojećih sindikalnih centrala i umesto klasičnog granskog organizovanja on će predstavljati labavu konfederaciju tri grupacije sindikata: industrijske sindikate, sindikate budžetskih korisnika i sindikata radnika u uslužnim delatnostima. Na taj način izbeći će se problemi koji se javljaju kod tradicionalno organizovanih sindikata u kojima u organizma dominiraju predstavnici industrijskih sindikata, a sindikati javnih službi pune sindikalnu kasu.

Kongres je usvojio; Program rada URSS-a, De-

klaraciju Osnivačkog kongresa, Statut URSS, izabrao Republički odbor URSS, Statutarni i Nadzorni odbor. Sedište Sindikata je Beograd, Makedonska ulica 22/3. Dogovoreno je da se odmah po upisu u primerenom roku održi i redovan Kongres.

URSS predstavlja oblik sindikalnog organizovanja koji će u punoj meri uvažavati autonomnu poziciju osnivača sindikata, kao i volju osnivača kad su pitanja udruživanja, zajedničkog nastupa, ali i odluke o eventualnom istupanju iz Sindikata i sklapanju saveza sa drugim sindikatima.

Konstitutivna sednica Republičkog odbora održana je 13. februara o.g. u Pančevu. Nakon usvajanja Poslovnika o radu izabrano je i novo rukovodstvo URSS. Za predsednika RO URSS je izabran Željko Veselinovića, predsednika USS „Sloga“, a za generalnog sekretara Hadži Zdravko M. Kovač generalni sekretar NSPRV. Na sednici u Pančevu raspravljalo se i o legitimnosti učesnika republičkog i pokrajinskog SES-a, obzirom na zakonsku regulativu, „reprezentativnost“ učesnika socijalnog dijaloga i faktičko stanje, „zamrzavanje“ OKU, kao i o drugim tekućim pitanjima.

OSTAJU BEZ ČLANSTVA – VRBUJU TUĐE

Sindikat radnika u prosveti Srbije (SrpS) koga su formirali Sindikat obrazovanja Beograda i Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine, registrovan je kod Ministarstva za rad i socijalnu politiku pod brojem 110-00-1124/2008-02 dana 23.12.2008. godine. SrpS je u postupku dokazivanja reprezentativnosti i uskoro će biti jedini reprezentativni sindikat na nivou Republike Srbije, pošto je dosad reprezentativnim sindikatima istekla reprezentativnost prošle godine, a neizvesno je i da li će je ponovo dobiti, jer ih je, zbog potpisivanja loših Protokola i Posebnih kolektivnih ugovora, članstvo napustilo.

Takozvani reprezentativni sindikati iako im je reprezentativnost istekla su ipak potpisali Kolektivni ugovor, a koji je nepovoljniji za zaposlene u obrazovanju u odnosu na Zakon o radu i Opšti kolektivni ugovor (Sl. Glasnik br.8 od 03.02.2009. godine). U Opštem kolektivnim ugovorom predviđeni su topli obrok, regres, povećanje plata za minuli rad sa 0,4%

na 0,5% obaveza poslodavca da sačinjava završni račun sindikalne organizacije škole, i druga prava, a kojih nema u Posebnom kolektivnom ugovoru.

U članu 55. Potpisanog Posebnog Kolektivnog ugovora, ugrađeno je rešenje koje nije u skladu sa Zakonom o radu, a kojim predviđa povećanje plate za predsednika sindikalne organizacije za 12%, ali samo za predsednike sindikata potpisnika ovog Posebnog kolektivnog ugovora.

Kako je tokom januara 2009. godine razmatran predlog zaključivanja novog Kolektivnog ugovora za osnovne i srednje škole i domove učenika, to je ovaj Sindikat svojim dopisom od 19.01.2009. godine obavestio Vladu Republike Srbije da ne da saglasnost na predlog Posebnog kolektivnog ugovora obzirom da je član 55. istog Ugovora suprotan Zakonu o radu (član 211., a u vezi člana 1 – 11 Zakona o radu).

Kako Vlada Republike Srbije nije razmatrala naš zahtev već ga je prosledila Ministarstvu prosvete to ćemo

preko ovog Ministarstva tražiti: da se ovakvo rešenje dato u članu 55. Posebnog kolektivnog ugovora promeni i da se uskladi sa Zakonom o radu. Ukoliko ne budemo uspešli da promenimo, ovakvo nezakonito određenje u članu, mi ćemo i ovakav nepovoljan Kolektivni ugovor potpisati uskoro, po dobijenoj reprezentativnosti, da bi i predsednici sindikalnih organizacija našeg sindikata primali uvećane plate po osnovu obavljanja funkcije predsednika sindikalne organizacije.

O ovim pitanjima Vas obavestavamo, jer smo saznali da je Branislav Pavlović predsednik Sindikata obrazovanja Srbije poslao dopis našim sindikalnim organizacijama, kako bi i na ovaj način prikupio članstvo, jer sa svojim članstvom ne može da dokaže reprezentativnost. Suočen sa istinom da nema članstva da dokaže reprezentativnost, počeo je i da šalje svoje emisare (koji u svojim školama nemaju članstvo) u naše škole vrbujući ih lažnim obećanjima.

Brajković Slobodan, predsednik SrpS

IZGUBILI POVERENJE RADNIKA

Proteste kakve smo nedavno mogli videti u Sloveniji, Grčkoj ili Francuskoj, gde sindikati na ulice izvedu i više stotina hiljada ljudi, nikada nećemo videti u Srbiji jer su sindikalni lideri izigrali i izgubili poverenje radnika – ocenjuje prof. Darko Marinković, jedan od najboljih poznavalac sindikalnih prilika industrijskih odnosa u Srbiji i svetu. “Kod nas protesti sindikata liče na performanse, gde organizovano dođe grupica od desetak ili najviše stotinjak ljudi i blokira ulicu, ali oni nemaju moć da nešto ozbiljnije promene”. “Zbog toga nam je”, smatra on, “potrebno da sindikati uđu u „fazu rekonstrukcije“ ili da ljudi prave nove sindikate, jer se sada vodi bitka kako će ova zemlja

izgledati u narednih 10–15 godina”. “Sindikati su zaboravili svrhu svog postojanja, a to je borba za prava radnika. Kod nas direktori preduzeća veoma lako pacifikuju sindikate i stavljaju ih pod kontrolu. Dovoljno je da predsednicima sindikata stave na raspolaganje službene automobile, pokrivaju troškove raznih prezentacija, organizuju sindikalna takmičenja, zaposle ženu, daju im mesto u upravnom odboru... Sitimn potkupljivanjem lidera kupuje se sindikalni mir u firmama i državi” – dodaje Marinković. Poslednji primer kako su sindikati iskorišćeni za izbornu kampanju jeste potpisivanje proširenog dejstva Opšteg kolektivnog ugovora. Na nerealnim obećanjima kupljen je socijalni mir pred izbore, i

ne samo socijalni mir, već i glasovi radnika, kojih u Srbiji ima oko dva miliona. Kako u Srbiji već godinama nema pravog socijalnog dijaloga, najveći teret tranzicije pao je na pleća radnika. Veliki je problem viška zaposlenih, mnogi radnici rade neprijavljeni – na crno, stalno postoji strah od gubitka posla.

“Dva su razloga nemoći sindikata. Prvi je podmićivanje lidera u velikim javnim preduzećima i drugi je proganjanje lidera u malim i srednjim preduzećima. Direktori pokušavaju da ih učitkaju premeštanjem na lošija radna mesta. Sve to dovodi do toga da imamo nemoćan sindikat koji ne može da se dogovori sa druga dva socijalna partnera” – tvrdi sociolog Srećko Mihailović, savetnik u Institutu društvenih nauka.

UGOVORI STVARAJU PODELE MEĐU SINDIKATIMA

(Nastavak sa 1. str.)

Prethodnog dana meseca januara leta godišnjeg 2009. su; Sindikat obrazovanja Srbije, Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije i GSPRS „Nezavisnost“ s ministrom prosvete dr Žarkom Obradovićem potpisali Poseban kolektivni ugovor za osnovne, srednje škole i domove učenika, a Sindikat obrazovanja Srbije potpisao je s ministrom prosvete dr Žarkom Obradovićem Poseban kolektivni ugovor za univerzitetско obrazovanje. Tako su se, iz pragmatičnih razloga, predstavnici Vlade Srbije oglušili na zakon i zaključili kolektivne ugovore sa onima koji su sve do juče jedni drugima i

sami odriicali reprezentativnost.

Bilo kako bilo, dokumenta će sad svi analizirati, a dimenzija prevare zaposleni će biti svesni tek kad ne budu mogli naplatiti prava koja im pripadaju.

“Reprezentativni” sindikati su potpisala i Protokol o osnovnici za obračun i isplatu zarada za 2009. godinu. Protokolom je utvrđeno da se “cena rada” u 2009. godini za sve zaposlene u obrazovanju povećava dva puta, u skladu sa projektovanom inflacijom i to 2% od aprilske plate i 6% od plate za oktobar. A “u slučaju da dođe do rebalansa Budžeta, sindikati će s Vladom Republike Srbije u roku od 15 dana

zaključiti novi Protokol”, pa makar šta to značilo. Povišicu sigurno ne.

Kolektivni ugovori su objavljeni u Službenom glasniku 13. februara, a stupili na snagu 21. Nakon toga “reprezentativni” su krenuli da naplate svoje usluge drugoj strani, kroz bonus od 12% za svoje sindikalne poverenike. Na taj način su diskriminirali ostale sindikate koji nisu sudelovali u pregovorima. SrpS je kako je i obećao podneo inicijativu za ocenu ustavnosti. Slede i tužbe nadležnom sudu za usklađivanje spornih odredbi PKU sa ustavom, zakonom, OKU i međunarodnim konvencijama.

СРБИЈА СА 7 ЕВРОРЕГИОНА

Према Нацрту закона о регионалном развоју, који је тренутно у јавној расправи, у Србији ће бити формирано седам еврорегиона: Војводина, Београд, западни, источни, централни и јужни део Србије, те Косово и Метохија. Према стандардима Европске уније, ови статистички региони одговарају категорији НУТС-2 региона. У оквиру ових региона формираће се и НУТС-3 региони, а нацртом закона, предвиђено је да у Војводини ниво НУТС-3 добију три (суб)региона: Срем, Банат и Бачка.

У нацрту закона није прихваћен предлог да Нови Сад добије статус дистрикта, већ ће главни град Покрајине бити део бачког НУТС-3 региона. Према стандардима ЕУ, ниво НУТС-3 имају региони који имају између 200.000 и 800.000 ста-

новника, а ниво НУТС-2 региони до два милиона становника.

У питању је статистичка подела, која укључује и формирање националне агенције за регионални развој са седам регионалних агенција. Законом ће бити формиран и национални савет за развој. Закон о регионалном развоју за Војводину бити посебно актуелан након усвајања новог статута и пратећег закона, јер ће се на основу ова три акта „створити законске претпоставке да Покрајина преузме одговорност за спровођење регионалне политике на својој територији, што до сад није био случај“. Јавна расправа о закону о регионалном развоју биће завршена почетком марта и очекује се да он у мају буде и усвојен у републичком парламенту.

Према званичним статистичким подацима, просечни приходи и пензије у Војводини нижи су од просечних прихода и пензија у централној Србији, и то за око пет до десет процената, док су у неким областима нижи и од просека Србије. То значи да је, гледано по регионима, Војводина на трећем месту по развијености, иза Београда и централне Србије. Самим тим погрешно је уверење да је Војводина најразвијенији регион у Србији и због те „нетачне претпоставке већина пара одлива из Војводине у друге делове Србије“ тврди Владимир Пандуров помоћник покрајинског секретара за регионалну и међународну сарадњу. Тако је нпр. према истраживању (2007. год.) којим је, иначе, по први пут мерена развијеност округа у Србији по међународним статистичким индикаторима, Борски округ развијенији од Средњобанатског. Зато веома значајно то што су на предлог управо овог секретаријата у војвођански статут унете одредбе о регионалном развоју, јер се тиме, како је навео, омогућава да се Војводина бави регионалним развојем. Он је рекао да је предлог покрајинског секретаријата

измењена прва верзија нацрта закона о регионалном развоју у којој, по његовим речима, није постојао НУТС-2 ниво, нити Војводина као засебан еврорегион.

На предлог секретаријата утврђени су еврорегиони и на основу тога Војводина ће имати право да дефинише мере регионалне политике и подстицаје на својој територији.

Уређење области регионалног развоја је у складу с обавезама хармонизације прописа са законодавством ЕУ, али и уставна обавеза Скупштине Србије.

Регионални развој и услов да Србија повлачи новац из европских фондова. Уређење области регионалног развоја веома је важно и због тога што је Србија земља с највећим регионалним разликама у Европи. Наиме, подаци Републичког завода за статистику показују да су у Србији ти диспаритети чак већи него у Албанији, или Македонији, Црној Гори... Практично, тај однос у разликама између најразвијенијег и најнеразвијенијег региона у Србији износи један према седам. То значи да је плата за исту категорију послова у Планишту седам пута мања него у Београду или Новом Саду.

Ове разлике, уз чињеницу да одређују и животни стандард грађана који живе у тим регионима, изазивају и низ других проблема, као што су велике миграције из села у градове, унутрашњи одлив „мозгова“ из мањих у велике средине. Ипак, регионални развој се не сме повезивати с регионализацијом која подразумева територијалну поделу на административне целине.

ШАНСА ЗА БРЖИ РАЗВОЈ

Предложена подела на регионе искључиво служи за статистику и утврђивање нивоа финансијске помоћи после приступања Европској унији и није ни у каквој вези с било каквом политичком или територијалном поделом – тврди Огњен Мирић, координатор за фондове ЕУ у Влади Србије. Тиме он, заправо, негира поједине ставове изнете у јавности, према којима регионална подела Србије доводи до слабења и разбијања земље. Ови региони заправо су „скројени“ за то да би Србија директно могла да повуче средства из фондова Уније.

Иначе, да би Србија посредством региона могла из структурних фондова ЕУ да повуче знатна средства, да је чланица Уније, показују следећи подаци. Од 2007. до 2013. године за подршку најмање развијеним чланицама ЕУ одвојено је 282,8 милијарди евра. Бугарској је намењено око 6,7 милијарди евра, Словачкој 11,3 милијарде евра, Словенији 4,1 милијарда евра, Пољској 22,1 милијарда евра. Према тренутним проценама, на 12 нових чланица (примљених у ЕУ од 2004) –које, иначе, чине мање од четвртине укупне популације ЕУ –у овом раздобљу биће утрошено око 51 одсто укупног буџета намењеног регионалном развоју. Србија је кроз програме прекограничне сарадње стекла искуство у примени правила која важе за структурне фондове. У тим програмима сарадње учествовали су досад јужна и источна Србија и Војводина. Од 2004. до 2007. Србија за пројекте прекограничне сарадње утрошила је 16 милиона евра кроз КАРДС програм. Ова искуства ће се проширити и на остале делове Србије током 2009. године отварањем програма прекограничне сарадње с Хрватском, Босном и Херцеговином и Црном Гором.

ПРВО ЗАКОН, ПА СТАТУТ

(Наставак са стр. 1)

Покрајинска и републичка власт међусобно су усагласиле редослед потеза који би требало да доведу до усвајања новог статута Војводине и закона о надлежностима покрајине. Предложени текст највишег правног акта покрајине унеколико ће се изменити, али тек када Влада Србије усвоји предлог закона о преношењу надлежности с државног на покрајински ниво власти. Тај посао обавиће се у Скупштини Војводине. Како сада стоје ствари, одустало се од идеје да покрајинска власт предложи закон о надлежностима.

Усаглашавање текста будућег закона о надлежностима између покрајинске и републичке владе већ је практично завршено, па је сада на потезу Влада Србије, која треба да усвоји коначну верзију предлога. Потом ће се тај Закон упутити и републичкој и покрајинској скупштини, а када се на дневном реду Скупштине Војводине нађе информација о припремљеном закону, биће усвојене и измене предложеног статута, који ће се потом поново упутити Народној скупштини.

Коначна верзија статута и закона о надлежностима ће представљати неку врсту «минималног компромиса» између оног што пише у предложеном тексту конститутивног акта и оног што су опозиција, СПЦ и поједине партије владајуће коалиције, па и централа самог ДС-а, тражили да буде избачено. У међувремену су обелодањена и поједина решења из предлога закона о преношењу надлежности, на осно-

ву којих се види шта ће морати да се мења у предложеном статуту.

Према радној верзији закона о преношењу надлежности, Војводина ће моћи да потписује међурегионалне уговоре, а не међудржавне, како стоји у предлогу, док се спорна канцеларија у Бриселу (чије се отварање предвиђа у усвојеном тексту статута) опште не помиње. У радном тексту закона о надлежностима такође се прецизира да одлуке које доноси Скупштина Војводине немају правну снагу закона (у статуту пише да имају), већ само нормативни карактер. У првој верзији закона о надлежностима покрајине, не помиње се Војвођанска академија наука и уметности (још један споран детаљ у статуту), али је практично наведено решење из Устава Србије према којем покрајина може основати научноистраживачке центре и институте. Може ли се у ту формулацију уклопити ВАНУ – ствар је интерпретације.

Сва побржана решења из закона, бар на нивоу термина, другачија су од оних која су примењена у тексту статута усвојеном у Скупштини Војводине средином прошлог октобра, па је извесно да ће се управу у тим ставкама и мењати текст, који је већ упућен Скупштини Србије, али, ето, никако да се нађе на дневном реду.

Иначе, у закону о надлежностима АП Војводине требало би да се дефинишу послови у преко 20 области које ће убудуће обављати покрајинска администрација.

BEZ KONTROLE?

Samo Srbija i Vatikan nemaju reviziju

Narodna Skupština Srbije od 2002. godine niti je razmatrala, a niti je usvojila nijedan finansijski izveštaj o državnom budžetu iako je to zakonska obaveza. Očigledno je da je politička volja bila jača od zakona. Sve to potkrepljuje sumnje u nenamensko trošenje novca i korupciju na svim nivoima vlasti.

Prof. dr Miladin Kovačević, zamenik direktora Republičkog zavoda za statistiku i saradnik biltena „Mesečne analize i trendovi“, statističar i ekonomista smatra da se iz sedmogodišnjeg nemara države za kontrolu javne potrošnje može zaključiti da bi se kontrolisanjem budžeta pronašli mnogobrojni propusti i prekršaji, ali i počinioci koji bi morali da budu kažnjeni. „Nije bilo političke volje da se to uradi, jer predstavnicima vlasti nije odgovaralo da ih neko kontroliše“ - tvrdi Kovačević i dodaje da je „najveći problem u Srbiji netransparentnost postupaka države“. Kovačević iskazuje i bojazan da će Državna revizorska institucija, koja je osnovana još 2007. godine, nešto uraditi. Jer „ako je toliko dugo država otezala, očigledno da joj je bolje ovako, bez ikakve kontrole“. „Bez velikog pritiska javnosti budžet i dalje niko neće da kontroliše“ - kaže Kovačević.

Ekonomista i član Saveta za borbu protiv korupcije Danilo Šuković ističe da u svakoj civilizovanoj državi postoji revizorska institucija koja kontroliše budžet i javnu potrošnju. „Bez toga nema transparentnosti, pre svega javnih nabavki, ali i potrošnje države. To je velika mrlja za Srbiju, koja pored Vatikana jedina u Evropi nema revizorsku instituciju. Sa radom revizora odugovlači se godinama, i očigledno je da ne postoji politička volja da se toj organizaciji omogući posao“ - navodi Šuković.

Ministar finansija dr. Diana Dragutinović slaže se sa ekonomistima da je neuobičajeno da kontrola završnih računa budžeta nije rađena sedam godina i kaže; „to može da znači da je bilo i zloupotreba. Ipak, Državna revizorska kuća konačno je počela sa radom, revizija budžeta za 2007. je obavljena, a uskoro će početi i „obrada“ budžeta za 2008.“

Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji usvojen je još u novembru 2005. godine, a članovi ove institucije izabrani tek 2007. godine, iako je za to predviđen rok od šest meseci. Pored toga, članovi Revizorske institucije su tek početkom ove godine dobili prostorije i počeli sa radom. Predsednik Državne revizorske institucije Radoslav Sretenović kaže da je u novembru prošle godine završen konkurs za 23 revizora, i da je ova institucija počela da radi. „Uradili smo skraćenu reviziju budžeta za 2007. godinu, i to samo jedan deo na osnovu obaveštenja koje smo dobili. Za detaljnu reviziju potrebno je prvo uraditi pripremu, a revizorska kuća za taj posao nije imala kadrove“ - ističe Sretenović. Sretenović kaže i da se tek nakon izveštaja članova ove kuće može raditi spoljna revizija, koja bi detaljnije ukazala na eventualne propuste.

POTROŠILI VIŠE OD PLANA

Srbija je prethodnu godinu završila sa minusom od 54,7 milijardi dinara, odnosno sa 8,9 milijardi dinara višim deficitom nego što je planirano rebalansom budžeta za 2008. godinu. Budući da se državni budžet svake godine određuje zakonom koji donosi Narodna skupština, ovakvo neumereno trošenje para predstavlja protivzakonito kažnjivo delovanje.

Zbog čega se o ovom probijanju planiranog budžeta do sada nijedna nadležna institucija nije izjasnila i zašto nije pokrenuto utvrđivanje odgovornosti onih koji su napravili toliku rupu u državnoj kasi, posebno je pitanje, ali je možda još važnije od toga to što se podaci o kršenju Zakona o budžetu drže podalje od javnosti.

Naime, Ministarstvo finansija je nedavno povuklo sa svog internet sajta Izveštaj o izvršenju budžeta, iz kojeg se videlo da je umesto 45,8 milijardi, u 2008. godini potrošeno čak 54,7 milijardi dinara, pri čemu je i cifra koja je bila dozvoljena, utvrđena tek rebalansom, dok je originalni budžet predviđao deficit od samo 40,9 milijardi dinara.

Iz Ministarstva poručuju da je izveštaj skinut sa sajta iz tehničkih razloga, budući da je u toku rekonstrukcija veb-prezentacije i da će biti vraćen kada taj posao bude završen. Zajedno sa izveštajem o budžetu, sa sajta su uklonjeni i svi ostali makro-ekonomski podaci, uključujući i statistiku o trošenju budžetskih sredstava u januaru 2009. godine, koji još nisu objavljeni.

Ekonomisti tvrde da je jedan od glavnih razloga za veliki manjak u budžetu nivo plata u javnom sektoru, koje su tokom 2008. godine znatno povećane(!), a država nije uspeła da zauzda ni ostale troškove.

Prepreku javnoj kontroli državnih finansija predstavlja činjenica da Državna revizorska institucija, koja je zadužena da detaljno pregleda sve republičke račune, još nema potrebne uslove za rad. Glavni zadatak DRI upravo je revizija budžeta, odnosno kontrola trošenja budžetskih sredstava, koja bi precizno utvrdila da li je novac trošen namenski, kao i ko je konkretno odgovoran za kršenje Zakona o budžetu.

KOLAČ SVE MANJI

Poslednjih nekoliko meseci svakodnevno se vodi polemika ekonomista i političara o realnosti procenjenog ovogodišnjeg rasta BDP. Jedni se ubiše dokazujući da je tih 3,5%, s kojim se ušlo u sve računice, pa i projekcije budžetskih izdataka, potpuno nerealna veličina. Iz vlade tvrde da je tako nešto sasvim moguće. Šta ako, ipak, i ne bude? Spas će se naravno potražiti u rebalansu budžeta. Naravno - naviješe.

Konačno, da li će te 32 do 33 milijarde evra, po kursu od 93! dinara, koliko se ove godine može očekivati, dovoljno za sve naše apetite, koju su daleko veći od onoga što stvorimo?

Profesor dr Miladin Kovačević kaže, u najkraćem, da se BDP izračunava tako što se na bruto dodatnu vrednost, dakle sve ono što se stvori tokom godine u jednoj zemlji, doda naplaćeni porez, pa se tako dobijena suma umanji za date subvencije privredi. BDP čine dve proizvodnje - razmenjivih i nerazmenjivih dobara. Roba (industrija i poljoprivreda), a ostalo su uglavnom usluge. I to je, kaže, cela stručna priča, ali od koje se mogu izdatki mnoge druge, pa i ova - zbog čega strepimo u ovo vreme opšte recesije?

„Posmatrajući statističke podatke od 2000. do 2007, udeo poljoprivrede u BDP-u u međuvremenu se prepolovio - sa 20 odsto pao je na desetak odsto“ - ističe Kovačević. - Industrija je sa 25 sišla na 20 odsto, ali su zato skočile usluge. Sve to, kaže, ne znači da manje proizvodimo hrane ili drugih potrošnih dobara, ali u strukturi BDP-a, po baznim cenama, njihovo učešće opada. „Da smo prihode od privatizacije, umesto u potrošnju, usmeravali u infrastrukturu, otplatu javnog duga ili neizbežne a skupe reformske politike, podigli bismo kreditni rejting zemlje i samim tim privukli investicije u industriju, a to znači i u one proizvodne grane koje imaju mnogo veći izvozni potencijal“ tvrdi dr Kovačević. „Umesto toga, izgubili smo neke od jakih proizvodnji koje su nas pre dve decenije odlikovale - celokupan metalopreradački kompleks, tekstil, kožu, obuću... „Zastava“ je sa 200.000 pravljenih automobila 1989. godine pala na desetak hiljada. Više ne proizvodimo televizore, audio i belu tehniku... mašine alatlijeke, elektro i drugu opremu“.

Trošeci, najčešće i ono što nemamo ništa nije ostalo za investicije, krenuo je uvoz - gladnom tržištu, godinama iscrpljivanom sankcijama, sve je trebalo. Pošto su plate sve vreme realno rasle 15 odsto, a BDP od pet do šest%, skočio je uvoz. Od 13,8% vrednosti uvoza u odnosu na BDP u 2000. stigili smo do čak 46,3% u 2007. Toli ki uvoz je napravio te godine trgovinski robni deficit od 24,2% BDP. A to je lane bilo čak osam milijardi evra. I izvoz je u tih sedam-osam godina napredovao, ali, na žalost, mnogo sporije. Izvozom smo 2000. pravili svega 6,5% BDP-a, već 2005. svih 17,7%, a 2007. solidnih 22,1%. Ali, i to je bilo malo za ono što nam treba.

Srbija ove godine u najboljoj varijanti može da napravi od 32 do 33 milijarde evra BDP, ali ta joj suma ni izbliza neće biti dovoljna za sve potrebe društva. Zato bi bilo dobro da ovu, bez svake sumnje, veoma tešku godinu, iskoristi za odlučnije strukturne promene. I naravno, mora se prilagoditi državna potrošnja sa potrebama održivog razvoja, a to znači ukupnu tražnju uskladiti sa dinamikom rasta BDP-a.

УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА

У Скупштини АП Војводине Канцеларија за инклузију Рома Извршног већа АПВ у сарадњи са Матицом ромском и Савезом НВО «Декада Рома», а под покровитељством Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, организовала је 14. фебруара Донаторску конференцију за унапређење положаја Рома у Војводини. Истакнуто је да је циљ конференције обезбеђивање средстава за спровођење пројеката за побољшање положаја Рома у Војводини, што је у складу и са циљевима Декаде Рома 2005-2015. године. Такође и да се путем донатора покуша убрзати читав процес имплементације акционих планова и програма који су усвојени и на републичком нивоу. Скуп је поздравила Ана Томанова Маканова, потпредседник Извршног већа АПВ и покрајински секретар за информације.

На донаторској конференцији учествовали су представници амбасада Мађарске, Италије, Немачке, УСАИД-а, УНХАЦР-а, УНИЦЕФ-а, Светске здравствене организације, Министарства рада и социјалне политике, Фонда за отворено друштво, Грађанске иницијативе, као и представници Владе Републике Србије, Скупштине и ИВВ Војводине, представници локалне самоуправе и невладиног сектора.

У интересу је свих који живимо у Србији и Војводини да изградимо грађанску и демократску државу у којој ће се спроводити закони у пракси, изградити и поставити институције и тражити да те институције раде свој посао, истакла је Ана Томанова Маканова. Објаснила је и да је ИВВ на добром путу, јер све програме у приоритету брижљиво спроводи у пракси. Такође је навела и да је модел људских и мањинских права у Војводини, која је «Европа у малом», на високом нивоу. Томанова Маканова је истакла да је у Војводини доста урађено на интеграцији Рома, који добро сарађују са локалним самоуправама, цивилним сектором, али и институцијама, попут Скупштине и ИВВ. - Направили смо добар модел и унапредили положај припадника ромске заједнице који може да буде пример и за друге земље које су укључене у програм побољшања њиховог положаја, казала је потпредседница Извршног већа АПВ Ана Томанова Маканова.

Модератор скупа Душко Јовановић, директор Канцеларије за инклузију Рома ИВВ, презентовао је рад Канцеларије и активности које су имали у области образовања, становања, запошљавања, здравства и укључивања и интеграцију Рома у државне институције.

Ректор Новосадског универзитета проф. др Радмила Маринковић Недучин истакла је основну идеју Универзитета, идеју једнаког права на образовање за све. Она је истакла значајно повећање броја студената ромске националности у високом образовању у Војводини, којих је сада око 200. Такође је истакла да је то и резултат рада свих оних који су искрено заинтересовани за напредак у овој области, а то су поред Универзитета државни и покрајински органи, као и невладине организације, које су подржале различите пројекте.

На конференцији су представљени пројекти покрајинских секретаријата за прописе, управу и националне мањине, односно образовање под називом «Ромска национална заједница у Војводини - констатовано стање и примери добре праксе» и «Инклузија ромских ученика у средње школе». Иначе, ромске невладине организације на донаторској конференцији учествовале су са низом пројеката из области образовања, запошљавања, становања, здравства, спорта и развоја ромске заједнице.

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ

У организацији Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међоопштинску сарадњу у Извршном већу АП Војводине одржан је 12. фебруара састанак на коме су сумирани досадашњи резултати у реализацији Пројекта бесплатне правне помоћи у Војводини, започет пре две године. Састанку су присуствовали представници омбудсмана Каталоније, који су најавили посету омбудсмана Рафаела Рибоа и групе каталонских посланика за 12. март ове године. На састанку су говорили координаторке Пројекта омбудсмана Каталоније и Извршног већа АПВ, а у раду службе коморе Војводине.

Пројекат има за циљ стварање система у војвођанским општинама који би грађанима олакшао приступ правди, покретањем Службе бесплатне правне саветовања и Службе бесплатне заступања пред судовима на основу «шпанског модела» и његове досадашње имплементације. Пројекат је финансиран од стране омбудсмана Каталоније и Извршног већа АПВ, а у раду службе сарађује 13 општина у Војводини.

Гошће из Шпаније говориле су о искуствима примене бесплатне правне помоћи грађанима у њиховој земљи. Бесплатно правно саветовање у Шпанији и Каталонији траје годинама, а 2006. године донет је и Закон. Ово право је загарантовано и Уставом Шпаније, тако да сваки њихов грађанин има могућност да га оствари. Проблеми са којима се срећу службе правне помоћи зависе од ситуације, а тренутно велики је број питања имиграције, статуса и права имиграната, али је доста питања везана за рад и запошљавање, као и административну процедуру.

Пројекат бесплатне правне помоћи у Војводини почео је да се први пут примењује 2006. године у општинама Панчево и Зрењанин, након закључења споразума између омбудсмана Каталоније, ИВВ и Адвокатске коморе Војводине. У овим општинама прве две године службе за бесплатно правно саветовање и заступање финансирао је омбудсман Каталоније, а данас се финансирају искључиво из општинских буџета.

Захваљујући постигнутим резултатима у овим службама општине су препознале потребу њиховог постојања, тако да се Пројекту придружило још 13 општина : Ада, Бечеј, Чока, Мали Иђош, Нова Црња, Нови Бечеј, Опово, Оџаци, Сремски Карловци, Житиште, Суботица, Бела Црква и Тител.

Када су почела да раде ове службе у Панче-

во и Зрењанину статистички показатељи говоре да се грађани за бесплатну правну помоћ највише тражили у такозваним радним споровима. Све време било је присутна потреба да се помоћ тражи не само у правним саветима већ и у бесплатној заступању, посебно у области породичног права, по питањима развода бракова, алиментација, виђења и контаката са децом, али и у области насиља у породици.

Поред породичног и радног права велики број правних савета тражен је и у области управног права што подразумева подношење молби и жалби пензијским фондovima, остваривању права за све врсте пензија, за социјалну помоћ, материјална давања. Истакнуто је и да је велики број захтева ромске популације која има проблема у остваривању основних статусних права, попут уписа у матичне књиге рођених.

У осталих 13 општина службе су почеле са радом почетком јула прошле године и подаци до краја децембра говоре да се овим службама обратило за помоћ око 900 људи, највише незапослених и пензионера. Највећи број грађана, њих око 250 помоћ је тражило у Суботици, а затим у Бечеју. Најзаступљеније правне области из којих се тражи помоћ су парнични предмети из области породичног права, радног и управног, а велики је број извршних предмета. Предмети из кривичног права не потпадају у рад ових служби обзиром да постоји законодавно решење заступања по службеној дужности.

На састанку је речено и да се службе правне помоћи налазе у градама општина, с тим што у мањим општинама служба ради једанпут недељно, а дежурство траје четири сата.

У другом делу састанка, којем су присуствовали и представници општина заинтересованих за укључивање у овај Пројекат, објашњени су начини његове имплементације.

РОДНО БУЏЕТИРАЊЕ

У Новом Саду одржан је 09. фебруара семинар «Ка родном буџетирању у АП Војводини», који се реализује у оквиру истоименог пројекта Покрајинског секретаријата за рад, запошљавање и равноправност полова, у сарадњи са кабинетом потпредседнице Седларевић и Одбором за равноправност полова Скупштине АП Војводине.

У свом уводном излагању, потпредседница Скупштине АПВ Маја Седларевић је истакла да је увођење механизма за постизање родне равноправности у сфери политике један од предуслова и први корак ка стварној родној равноправности. Она је додала и да би економско оснаживање жена требало да буде задатак оних који раде на постизању родне равноправности. «Посланици у Скупштини АП Војводине доносе одлуке и представљају грађане, па се самим тим од њих и очекује да решавају проблеме и ситуације

у којима се нашло становништво које их је изабрало. Данашњи семинар је битан јер ће показати како буџет АП Војводине може да се креира на добробит грађанки и грађана Покрајине», истакла је Седларевић.

Циљ овог семинара, који се одржава у Скупштини Војводине, је упознавање са актуелним европским искуствима и стратегијама за остваривање родне равноправности, пре свега са родним буџетирањем као средством за планирање политике које уважавају потребе жена и мушкараца, као и унапређење знања о утицају трошења средстава из јавних буџета на положај жена и мушкараца.

Учесници семинара су посланици у Скупштини АП Војводине, као и чланови Одбора за образовање, науку, културу, омладину и спорт, Одбора за здравство, социјалну политику и рад и Одбора за демографску политику и друштвену бригу о деци.

PETICIJOM PROTIV SAMODOPRINOSA

RKO Nezavisnog sindikata prosvetnih radnika Vojvodine za ŠU Zrenjanin najavio je da će nakon potpisivanja peticije pred Vrhovnim sudom u Srednjem Banatu! Prosvetari zameraju što građani izdvajaju ogroman novac na nekoliko samodoprinosu, između ostalog i za gradnju Nove bolnice u Zrenjaninu, a ne znaju kako se njihov novac troši. Smatraju da je s tim mora prestati. "Za samodoprinosa najčešće glasa onaj ko ga ne plaća, a drugima nameće tu obavezu" rekao je u razgovoru za „Dnevnik“ Ranko Hrnjaz, predsednik NSPRV. Hrnjaz objašnjava kako samodoprinosa najviše pogađa članstvo sindikata prosvetara; "jedan prosvetar, sa sadašnjom platom, za bolnicu mesečno izdvaja 10 evra, a oni koji žive u selima još 5 posto za mesni samodoprinosa. Donedavno smo davali pare i za kanalisanje grada. Nekima se mesečno „skine“ i 4.000 dinara, što je jedan dobar kredit, a ne znamo kako se troši taj novac. Kad nama treba da se daju pare, njih nema u budžetu. Pa dokle da plaćamo nešto što ne moramo, a ono što nam pripada ne dobijamo" revoltiran je Hrnjaz.

Hrnjaz smatra da je Nova bolnica republička ili pokrajinska zgrada, pa niko ne garantuje da je država sutra neće prodati. Zrenjanin neće dobiti bolnicu sve dok bude samodoprinosa, smatra on, jer su to svačije i ničije pare. "Baš kao i društvena svojina, troše se svakako, a ništa se ne radi. Neka država plati i završi je, pa posle sa njom radi šta god hoće" – ističe Ranko Hrnjaz.

Oni koji revnosno prate dosadašnji tok izgradnje svedoče da je bilo puno grešaka i aljkavosti, počev od projektovanja, pa do izvođenja i nadzora radova, što ih je značajno poskupelo. Ali, niko nije odgovarao za nenamensko trošenje samodoprinosu, iz kojeg su se svojevremeno isplaćivali i lični dohoci u bolnici. Istovremeno, svako novo rukovodstvo koristilo je gradnju da putuje po svetu, ugovarajući kupovinu opreme, a jedan od direktora stigao je čak do prestonicu havajskih ostrva, Honolulu!

Negativna reakcija na odluku Ministarstva prosvete o «podeli» besplatnih udžbenika đacima – prvacima

UZIMALA – DAVALA

Odluka Ministarstva prosvete da budući đaci-prvaci dobiju komplet udžbenika, ali samo na korišćenje, te da ih neoštećene po završetku školske godine vrate kako bi ih koristile i naredne generacije, izazvala je oprečna reaganja, kako među prosvetnim radnicima, tako i među roditeljima. I jedni i drugi izražavaju sumnju u mogućnost da udžbenici nakon jednogodišnjeg korišćenja mogu biti vraćeni kao da su novi, bez vidnijeg traga, linije, mrlje, okrnute stranice, jer, u suprotnom, roditelji će morati da ih naknadno isplate.

U nizu nedoumica kako prihvatiti ovakvu odluku Ministarstva, postavlja se i logično pitanje kako se udžbenici mogu koristiti bez interaktivnog dejstva pri učenju kako u školi, za vreme časa, tako i u kući, pri rešavanju domaćih zadataka. Prisan odnos sa knjigom, odvajkada «najboljim drugom», podrazumeva upravo «rukovanje», prelistavanje, intervencije olovkom pri rešavanju zadataka, pisanje i brisanje po stranicama bukvara, aktivno korišćenje radnih sveški, listića... Udžbenici i druga propratna učila, posebno kada je reč o mališanima koji tek uče prve korake u procesu sticanja znanja, praktično su «potrošna roba», a ne ikona koju valja «dodirivati» samo pogledom i ne pipati rukama.

Osim ovakvih i srodnih zamerki, Ministarstvu se prigovara da nije uzelo u obzir negativna iskustva zemalja u našem okruženju, pa i šire, u kojima se osnovcima na korišćenje daju već korišćena učila. Nova knjiga, uređna, bez ijedne škra-

botine, od učenika sama sobom zahteva brižnost, pažnju, te se dete i od strane učitelja i roditelja lakše upućuje na takvu brigu.

I dok čelni ljudi Ministarstva prosvete, pri reči o ovom poduhvatu za široke naredne mase u vreme tranzicije i svetske ekonomske krize šire osmeh od uha do uha, kao da iz svog džepa, poput famoznog Deda Mraza, daju novce za njihovu nabavku, dotle se sve više širi glas negodovanja samih roditelja:

«Ovakvo nešto je suludo. Zamislite samo Bukvar, prvu knjigu svakog prvaka, u kojem se ne sme zapisati ni jedno slovo. Strašno! Ushićenje i radost zbog polaska u školu moglo bi brzo da preraste u strah i odbojnost prema školi usled još većeg pritiska na ionako previše opterećenu decu... Potpuno je razumljivo i za očekivati je bilo da zbog globalne krize Ministarstvo prosvete nije u stanju da pokloni udžbenike koje je obećalo, ali ovakav primer «uzimala-davala» je neprimeren i neprihvatljiv.»

Ovakva ocena sadržana je u saopštenju kojim se Udruženje roditelja u Somboru obratilo medijima i široj javnosti. Na kraju saopštenja je i upitnost: «Da li će sledeća generacija đaka prvaka biti poput belih miševa podvrgnuta još jednom eksperimentu čiji se rezultat može nazreti i pre početka njegovog izvođenja. Kao roditelji, trudimo se da do toga ne dođe, jer naš zadatak je da zaštitimo našu decu, da ih izvedemo na pravi put...»

Dobra namera Ministarstva prosvete doista se može pokazati kao puteljak za pakao. Da li se time ograničava već zaživelo pravo učitelja na izbor udžbenika, jer će sledeće generacije morati da koriste jednom već odabrane, a ne one koji su se pokazali boljim za njihov način izvođenja nastave?

Da sve ovo ne bude po onoj narodnoj: - Skuldara dara nego mera.

David Kecman Dako

INFO DANI O PROGRAMIMA EU

Pokrajinski sekretarijat za regionalnu i međunarodnu saradnju i Info centar o EU Univerziteta u Novom Sadu organizovali su, na Fakultetu tehničkih nauka, još jedno predavanje na temu "Iskustva u sprovođenju projekata prekogranične saradnje - susedski programi EU". Predavači su bili Zoran Krtnić i Relja Burzan, predstavnici Ministarstva finansija Vlade Republike Srbije. Na skupu je govorio Vladimir Pandurov, zamenik resornog sekretara.

Cilj prezentacije je da se kroz predstavljanje iskustava iz IPA programa predstavnici fakulteta, univerziteta i studentskih organizacija informišu šta je do sada rađeno u okviru susedskih programa i da se iznesu smernice šta će to biti moguće raditi u okviru ovih programa u buduće. Istaknuta je važnost unapređivanja komunikacije i koordinacije institucija APV i Novosadskog univerziteta u cilju podizanja konkurentnosti Vojvodine.

Programi prekogranične saradnje su instrument EU namenjen za pomoć i promociju prekogranične saradnje van granica EU. Fokusirani su na promovisanje održivog razvoja, zaštitu životne sredine, borbu protiv kriminala, unapređenje granične kontrole i promovisanju saradnje «ljudi sa ljudima». Programi imaju za cilj smanjivanje razlika u stopi razvijenosti između regiona van granica EU, promociju socio-ekonomske saradnje između lokalnih zajednica i saradnje u oblasti kulture. Centralnim i lokalnim organima vlasti i organizacijama unutar i izvan EU ovakvi programi omogućavaju da, kroz međusobnu saradnju, poboljšaju ekonomske i društvene uslove i jačaju mogućnost razvoja. Delujući prvenstveno na lokalnom nivou, programi prekogranične saradnje stanovništvu sa obe strane granice pomažu u rešavanju pitanja od zajedničkog interesa.

Vladimir Pandurov govorio je o regionalnom razvoju Vojvodine, zadacima i planovima rada Sekretarijata. Jedan od zadataka Sekretarijata je koordinisanje aktivnosti svih pokrajinskih organa i organa lokalne samouprave na ostvarivanju regionalne i međunarodne saradnje. Pandurov je istakao značaj saradnje sa novosadskim Univerzitetom koji, u saradnji sa Univerzitetom u Gracu, uvodi master-studije iz oblasti regionalnog razvoja.

Izrada strategije regionalnog razvoja, organizovanje programa edukacije, planiranja, pisanja i sprovođenja IPA programa u koordinaciji sa Ministarstvom finansija, kao i pojačano informisanje zainteresovanih o javnim pozivima na konkurse za ove programe, su deo planiranih aktivnosti u Sekretarijatu za naredni period, istakao je Pandurov. Jedna od aktivnosti vezana je i za organizovanje kampanje za «Open days 2009» najveću manifestaciju svih evropskih regiona, na kojoj će, po prvi put, biti predstavljena i AP Vojvodina.

Predstavnici Ministarstva predstavili su metodologiju izrade i oblasti koje su zastupljene u projektima iz IPA programa. Radi se o jasno definisanim uslovima, a prioriteti su iz oblasti infrastrukture, ekologije, obrazovanja i kulture.

ШКОЛА БЕЗ БОЛА

Насиље у школама је већ толико учестала појава да је постала део свакодневице. Међу бројне акције које су посвећене борби против вршњачког насиља и сузбијању те појаве у друштву, сврстава се и нови пројекат покрајинских власти - „Школа без бола“, који за циљ има да борбу пренесе директно у школске клупе користећи памет и машту средњошколаца. Конкурс „Школа без бола“ расписао је Покрајински секретаријат за образовање, у циљу смањења насиља у образовним установама. Конкурс је отворен до 15. априла, а могу да се пријаве сви ученици средњих школа у Војводини, који треба да пошаљу ликовно решење за плакат, литерарни рад, есеј или причу на задату тему, као и предлог мера које треба предузети у циљу превенције насиља у школама. „Присутност насиља је евидентна. Поставља се велико питање како га спречити. Овим пројектом желимо да покренемо размишљање о томе, а најбоље је питати и анимирати ђаке, као

потенцијалне жртве” - сматра покрајински секретар за образовање проф. др Золтан Јегеш, верујући да ће пројекат створити атмосферу која ће послужити свима да се осврну на, како је рекао, „пошаст данашњег друштва“. Борба против насиља у школама треба да буде, сматра Јегеш, задатак и надлежних органа, али и медија, сваког детета и свих родитеља. „Тек ако сви почнемо да мењамо однос према другима, можемо да искоренимо насиље. Уверен сам да превентивом може много да се постигне” - наглашава покрајински секретар за образовање.

„Школа без бола“ треба и да подстакне ученике на тимски рад, тако што ће радове слаати екипе средњошколаца. Податке о начину слања пријаве, које треба да буду шифроване, ученици ће добити од одељенских старешина. Најуспешнији радови биће награђени, а многи ће се наћи на изложби у згради Извршног већа Војводине, планираној за мај. Др Золтан Јегеш упутно је позив свим потенцијалним донаторима да се укључе у ову акцију, у којој, поред покрајинске администрације, учествују и локалне самоуправе у Војводини.

Пријаве могу да се шаљу на српском, мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском, као и на страним језицима који се изучавају у школама. У комисији за оцењивање биће компетентни стручњаци - ликовни уметници, професори књижевности, педагози и психолози. У пројекат превенције свих облика насиља укључене су све 134 државне и приватне средње школе у Војводини.

НЕЋЕМО СЕ ПРОСЛАВИТИ?

Српско образовање ће у мају, кад 6.000 петнаестогодишњака у 150 основних и средњих школа седне да решава ПИСА тестове, трећи пут од 2002. бити на међународној провери. Како ће овај пут проћи на испиту где се мери колико ђаци у стварном животу знају да примене научено у школи, знаће се тек крајем године, али је сва прилика да се ни овај пут неће прославити, односно да ће опет већина од 67 земаља-учесница по резултатима бити испред нас.

Разлог за овако песимистичну прогнозу, како су и наши и светски стручњаци проценили на управо одржаној конференцији посвећеној ПИСА тестирању у Србији, лежи у чињеници да смо и после првог и после другог круга катастрофалне резултате покушавали на разне начине да оправдамо, а да истовремено ништа нисмо учинили да бисмо их побољшали.

Министар просвете др Жарко Обрадовић каже да бежања од проблема више нема, те ће његов ресор учинити све како би у нашем образовном систему ученици научили да уче да се сами снају и ван школе, а онда то што су научили и показали на следећем тестирању 2012.

„Ми волимо да се хвалимо кад наши појединци доносе златне медаље с такмичења и за њих су онда сви заслужни, а кад стигну лоши резултати с ПИСА теста, онда су сви други криви, само не ми. Тако смо протеклих осам година од овог проблема бежали, уместо да га решавамо” - каже вицепремијер Божидар Ђелић. „И стручњаци ОЕЦД-а су проценили да је у Србији највећи јаз између талента ученика, труда наставника и услова које ученицима пружа наша школска мрежа и компетентности, те да узроке треба тражити у начину учења. Кад то учинимо, можемо се надати да нећемо бити 41. од 57 земаља-учесница, као у прошлом тесту, да нам петнаестогодишњаки неће бити двапут неписменији од вршњака у свету, да неће просек на овом тесту од наших 1.000 постигати тек 30 ученика, док их је у Словенији на тој црти готово пет пута више”.

УГОВОРИ СА ПУ

Покрајински секретар за социјалну политику и демографију Новка Мојић потписала је уговоре о распоређивању средстава за регресирање дела трошкова боравка у предшколској установи за дете трећег, односно четвртог реда рођења са директорима 44 предшколске установе и председницима осам општина у којима је васпитни рад организован при основним школама.

За регресирање трошкова боравка трећег и четвртог детета у предшколској установи за прво тромесечје издвојено је 57 милиона динара, а до краја године предвиђено је 176 милиона динара. Ово је једна од мера популационе политике која је дала своје резултате, истакла је Новка Мојић и навела да то потврђује и повећање броја деце која су обухваћена овим мерама. Тако је њихов број 2005. године био око 4.000, да би 2008. године износио око 6.000, што представља повећање од 9 посто на годишњем нивоу. Новка Мојић је истакла и добру сарадњу са предшколским установама, где се ради на популаризацији популационе политике, како кроз рад са децом, тако и са родитељима.

„Популационе мере не могу одмах да дају резултате”, објаснила је Мојић, већ је потребно да прође низ година како би се њихови ефекти видели. Стога се пресек стања најчешће ради за период од пет, односно десет година истраживања. Такође је истакла да ове мере, осим популационих имају и социјални карактер. Стога је најавила и могућност да се повећа удео ИВВ у економској цени коштања боравка по детету, као и издвајање средстава из текуће буџетске резерве општинама са мањим буџетима и мањим дечијим установама, иако ће и та средства бити ограничена.

Том приликом представљена је и студија Секретаријата «Улога и задаци предшколских установа у популационој политици АПВ.» која се бави улогом и задацима предшколских установа у популационој политици у Војводини.

ИМА ЛИ ВИШКОВА У ПРОСВЕТИ?

„Постоји одређени вишак радне снаге у просвети. Нисам се усуђивао да дам процену о томе колико је прекобројних, јер смо заједно са синдикатима и представницима Министарства финансија још у августу формирали комисију и кренули у решавање питања структуре запослених у просвети и начину запошљавања”, изјавио је за Политику министар просвете др Жарко Обрадовић. Тада смо дошли до значајних података који су нам отворили очи и показали да има одређених вишкова. Утврдили смо да у неким школама има неколико секретара, да у неколико школа има неколико помоћника, да у појединим школама више лица обавља исти посао, а плаћени су и једни и други. Видели смо да има и одељења са малим бројем ученика. У Београду је, нарочито у централним градским општинама, изражена та појава. Постоје и истурена одељења школа. У овом тренутку, примера ради, имамо 34 одељења са једним учеником. И када погледате све то онда схватите да има вишка запослених.

„Директори нам повећавају број запослених. Систем је тако направљен да ни ми, ни синдикат нисмо до сада имали могућност непосредног увида у то ко се прима у школу и за који предмет. Немојте схватити да ми имамо жељу да то радимо. Напротив, то апсолутно треба да буде ствар аутономије школе, али смо дошли до занимљивих ситуација да се примају нови људи упркос томе што има вишка запослених. Да бих спречио тај прилив нових људи, ја сам, чини ми се у августу, послао три писма школама са молбом да се, пре пријема нових кадрова, провери да ли унутар колектива има одговарајућих стручњака који могу да се ангажују на одређеним пословима, па ако их нема унутар колектива да се потраже на подручју општине и на подручју школске управе. Неки стварно поштују то, а неки се понашају потпуно аутономно зато што њихов положај и статус у школи не зависи од односа са Министарством, а ни од постигнутих резултата, него од добрих односа са локалном самоуправом. Они заправо та питања решавају на свој начин при чему је локална самоуправа у предности у односу на нас. Али видећемо. Ми смо сада у овом посебном колективном уговору уградиле решење по коме ће се убудуће људи у школе примати у договору са синдикатима... С једне стране, шаљемо умирујуће поруке да нико неће бити отпуштен пре него што будемо имали решење за његов статус, а, с друге стране, врло јасно шаљемо поруку да нећемо толерисати пријем нових људи и урадићемо ствари које ће унапредити систем. То се односи и на укидање одељења са мањим бројем ученика, испод 15, с тим што ће то важити од 1. септембра”.

ZARADE ZNATNO PALE

(Nastavak sa str. 1)

Ovim je u ustvari dato pravo svima mnogima koji su - na osnovu saznanja o primanjima ljudi iz svoje okoline - godinama unazad tvrdili da statistički podatak o platama od 400 evra nije tačan i da prosečan srpski radnik zapravo zarađuje mnogo manje. Ispostavilo se da su plate zaposlenih kod preduzetnika, kako je registrovana većina "malih privatnika", osetno manje a takvih radnika nije malo - ima ih nekoliko desetina hiljada.

Smanjenje plata ipak se moglo primetiti krajem prošle godine, ali ono nije bilo ni blizu toliko drastično: one su u novembru u odnosu na oktobar smanjene za oko hiljadu dinara. Da li je to i trend, pokazaće se već za meseca dana, kada statistički zavod objavi kolike su plate u februaru. Inače, prosečna bruto januarska zarada iznosi 40.245 dinara i u u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2008. godine, nominalno je veća za 14,1 odsto, a realno je veća za 4,1 odsto.

Januar 2009. godine

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2009. godine, iznosi 40245 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u decembru 2008. godine, nominalno je manja za 15,9%, a realno je manja za 17,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2009. godine, iznosi 28877 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u decembru 2008. godine, nominalno je manja za 15,9%, a realno je manja za 17,9%.

	Prosečna zarada				Proseč. zarada bez poreza i doprinosa	
	Nominalni indeksi				I 2009	
	I 2009	I 2009 XII 2008	I 2009	I 2009 XII 2008		
	Ukupno	Privreda	Ukupno	Privreda	Ukupno	Privreda
Republika Srbija	40245	38153	84,1	91,1	28877	27447
Centralna Srbija	40432	38057	84,6	91,6	29017	27391
Vojvodina	39731	38420	82,9	89,8	28489	27602
Grad Beograd	51221	50880	85,1	90,6	36681	36518
Grad Novi Sad	46524	45902	81,8	88,6	33258	32804

Januar 2009 - januar 2008.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2008. godine, nominalno je veća za 14,1%, a realno je veća za 4,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u januaru 2009. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2008. godine, nominalno je veća za 13,8%, a realno je veća za 3,8%.

Indeksi zarada bez poreza i doprinosa	Nominalni indeksi			Realni indeksi		
	I 2009 XII 2008	I 2009 I 2008	I 2009 Ø 2008	I 2009 XII 2008	I 2009 I 2008	I 2009 Ø 2008
Republika Srbija						
• ukupno	84,1	113,8	99,0	82,1	103,8	93,9
• privreda	90,8	115,3	103,8	88,7	105,2	98,5
Centralna Srbija						
• ukupno	84,5	113,8	99,0	82,6	103,8	93,9
• privreda	91,3	115,2	103,6	89,2	105,1	98,3
Vojvodina						
• ukupno	83,0	113,5	99,0	80,8	103,4	93,8
• privreda	89,8	115,8	104,3	87,4	105,5	98,9

CENE NA MALO (INFLACIJA)

Januar 2009.

Cene na malo roba i usluga u Republici Srbiji u januaru 2009. godine u proseku su više za 3,0% u odnosu na prethodni mesec (cene roba više su za 2,2%, dok su cene usluga povećane za 5,1%). U januaru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine cene na malo su povećane za 8,9%.

Cene na malo/inflacija	I 2009 Ø 2008	I 2009 XII 2008	I 2009 I 2008	Ø 2009 Ø 2007
Republika Srbija Ukupno sa sez. proizvodima	105,0	103,0	108,9	110,9
Roba	103,0	102,2	107,0	112,9
Usluge	110,5	105,1	114,2	105,6
Centralna Srbija Ukupno sa sez. proizvodima	104,7	103,0	108,5	110,4
Roba	102,7	102,3	106,7	112,6
Usluge	110,0	104,8	113,2	104,8
Vojvodina Ukupno sa sez. proizvodima	105,8	102,7	109,5	112,3
Roba	103,7	101,8	107,0	113,6
Usluge	112,1	105,4	117,2	108,4

Troškovi života u Republici Srbiji u januaru 2009. godine u odnosu na prethodni mesec u proseku su viši za 2,4%. U januaru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine troškovi života su povećani za 9,6%. Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života je posledica različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje ovih indeksa.

Troškovi života	I 2009 Ø 2008	I 2009 XII 2008	I 2009 I 2008	Ø 2009 Ø 2007
Republika Srbija – Ukupno	105,4	102,4	109,6	113,5
Ishrana	106,4	100,7	110,8	122,5
Duvan i pića	116,0	109,8	120,8	109,8
Odeća i obuća	104,1	100,2	106,4	106,1
Stanovanje	108,5	103,1	113,0	106,3
Higijena i nega zdravlja	102,9	103,5	103,5	103,7
Obrazovanje, kultura i razonoda	104,2	100,4	109,1	107,0
Saobraćajna sredstva i usluge	97,2	103,9	99,6	109,8
Centralna Srbija – Ukupno	105,4	102,3	109,6	113,2
Ishrana	106,6	100,7	111,5	122,0
Stanovanje	107,9	102,7	112,3	106,1
Vojvodina – Ukupno	105,5	102,7	109,8	114,4
Ishrana	106,1	100,7	108,8	123,7
Stanovanje	109,6	103,7	114,4	106,8

Februar 2009.

Cene na malo roba i usluga u Republici Srbiji u februaru 2009. godine u proseku su više za 2,3% u odnosu na prethodni mesec (cene

roba više su za 2,0%, dok su cene usluga povećane za 3,1%). U februaru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine cene na malo su povećane za 10,7%. Troškovi života u Republici Srbiji u februaru 2009. godine u odnosu na prethodni mesec u proseku su viši

za 1,3%. U februaru 2009. godine u odnosu na isti mesec 2008. godine troškovi života su povećani za 10,4%. Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života je posledica različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje ovih indeksa.

Cene na malo/inflacija	II 2009 Ø 2008	II 2009 I 2008	II 2009 II 2008	I-II 2009 Ø 2008	I-II 2009 I-II 2008	II 2009 XII 2008
Republika Srbija – Ukupno sa sez. proizvodima	107,4	102,3	110,7	106,2	109,8	105,4
Roba	105,1	102,0	108,3	104,0	107,7	104,3
Usluge	114,0	103,1	117,2	112,2	115,7	108,4
Centralna Srbija – Ukupno sa sez. proizvodima	107,4	102,7	110,7	106,1	109,6	105,7
Roba	104,7	102,0	108,0	103,7	107,4	104,3
Usluge	114,8	104,4	117,7	112,4	115,5	109,5
Vojvodina – Ukupno- sa sez. proizvodima	107,6	101,8	110,6	106,7	110,0	104,5
Roba	106,1	102,3	108,6	104,9	107,8	104,1
Usluge	112,2	100,2	116,7	112,1	116,9	105,6

КОГА ЗАПОСЛИТИ КАД НИКО НЕ ИСПУЊАВА УСЛОВЕ?

ПИТАЊЕ: Којим актима су одређени услови за заснивање радног односа у школи/установи?

ОДГОВОР: Услови за заснивање радног односа у установи утврђени су највећим делом посебним законима: Законом о основама система образовања и васпитања, Законом о основној школи и Законом о средњој школи, али и другим законима и многобројним подзаконским актима.

Поред тога, у том посебном режиму постоји разлика између две категорије запослених – између наставника, васпитача и стручних сарадника, с једне стране, и осталих запослених – ненаставног особља (секретар, шеф рачуноводства, благајник, помоћно-техничко особље итд.), с друге стране, али и између секретара и осталог ненаставног особља.

ПИТАЊЕ: Који се услови односе на сва радна места у установи?

ОДГОВОР: Постоје услови за заснивање радног односа у установи чија је испуњеност обавезна за сва радна места. Пре 1. јула 2006. године то су били услови утврђени у члану 6. Закона о радним односима у државним органима ("Службени гласник РС", број 48/91, 66/91, 44/98, 49/99, 34/01, 39/02 и 79/05), према чијој одредби је за заснивање радног односа на било којем радном месту кандидат требао да испуњава следеће услове:

1. да је држављанин Републике Србије;
2. да је пунолетан;
3. да има прописану стручну спрему (одн. одговарајуће образовање).

Од 1. јула 2006. године Закон о радним односима у државним органима више се не примењује на радне односе у установима, а Закон о раду ни посебни закони у области образовања и васпитања не набрајају изричито услове чија је испуњеност неопходна за заснивање радног односа на свим радним местима у таквим установима.

Ипак, неке од наведена три услова, држављанство и прописану стручну спрему, имплицитно познаје и Закон о раду, а тај закон утврђује и посебне услове за заснивање радног односа са малолетним лицем, што значи да разлика и није толика коликом се чини.

Испуњеност наведених услова нужна је, али не и довољна за заснивање радног односа на било ком радном месту у установи. Њихова испуњеност најчешће је довољна за заснивање радног односа на радним местима ненаставног особља, док наставници, васпитачи и стручни сарадници за заснивање радног односа треба да испуне и друге услове, о чему ће бити речи другом приликом.

ПИТАЊЕ: Који су услови за заснивање радног односа на радном месту секретара установе?

ОДГОВОР: Чланом 67. Закона о основама система образовања и васпитања прописано је да секретар установе обавља управне, нормативно-правне и друге правне послове у установи. Имајући у виду значај послова које секретар установе обавља, чије се квалитетно или некавалитетно обављање непосредно одражава на законитост њеног рада, законодавац је само за секретара детаљно и прецизно прописао услове за заснивање радног односа и за рад, не учинивши то ни за једно друго радно место ненаставног особља.

Према наведеном члану закона, послове секретара може да обавља лице које је дипломирани правник са положеним стручним испитом за секретара. Дипломирани правник који је засновао радни однос на пословима секретара дужан је да у року од две године од дана заснивања радног односа положи стручни испит за секретара, иначе му престаје радни однос. То значи да је услов за заснивање радног односа на радном месту секретара диплома правног факултета, док је положен стручни испит за секретара услов за његов рад по истеку одређеног рока.

ПИТАЊЕ: Да ли је општа здравствена способност услов за заснивање радног односа?

ОДГОВОР: Општа здравствена способност у новом Закону о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05 и 61/05) није прописана као услов за заснивање радног односа. Здравствена способност се утврђује од стране надлежног здравственог органа само код заснивања радног односа на пословима за које су прописани посебни услови рада (члан 38). У члану 18. Закона је прописано да је забрањена дискриминација лица која траже запослење као и запослених с обзиром на здравствено стање.

Према томе, Закон о раду не оставља могућност послодавцу да општу здравствену способност утврди општим актом као услов за

заснивање радног односа. Таква одредба би представљала повреду забране дискриминације и као таква би била ништавна. Само код заснивања радног односа на пословима за које су прописани посебни услови рада, здравствена способност коју утврђује надлежни орган, представља услов за рад. Значи да се за остале послове код заснивања радног односа осим година старости може тражити испуњење других услова за рад на тим пословима али не и здравствена способност. (Мишљење бр. 011-00-885/2005-02, од 09. 10. 2005.)

ПИТАЊЕ: Да ли се може засновати радни однос и без конкурса?

ОДГОВОР: Одредбама члана 122. ст. 1 - 4. Закона о основама система образовања и васпитања утврђени су случајеви када установа може да изврши пријем у радни однос без конкурса. То су случајеви када се неко лице прима у радни однос ради:

- 1) замене запосленог одсутног до 60 дана;
- 2) попуњавања радног места до избора кандидата по расписаном конкурс;
- 3) попуњавања радног места до избора кандидата по новорасписаном конкурс - када се на расписани конкурс није пријавио ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове, а најдуже до завршетка школске године;
- 4) извођења верске наставе.

У наведеним случајевима нема јасно издвојене фазе пријема у радни однос пре закључења уговора о раду – директор заснива радни однос, односно закључује уговор о раду са лицем које сам одабере, осим у случају заснивања радног односа с наставником верске наставе, без посебне процедуре и без доношења посебне одлуке у формалном смислу. У свим тим случајевима пријем у радни однос и заснивање радног односа значе једно те исто – да је с неким лицем закључен уговор о раду.

ПИТАЊЕ: Како извршити пријем у радни однос и кога примити када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове?

ОДГОВОР: Када се на расписани конкурс не јави ниједан кандидат или ниједан кандидат не испуњава прописане услове, закон је предвидео могућност да се неко лице прими у радни однос без конкурса, а најдуже до краја школске године.

И ова могућност је разумљива, с обзиром на то да искуство говори да се понекад на конкурс за пријем у радни однос у установи јављају кандидати који не испуњавају све прописане услове, пре свега услове у погледу врсте и/или степена школске спреме.

Свакако да је и у таквом случају потребно да се попуни упражњено радно место, па је зато и дата могућност да се то учини пријемом у радни однос лица које не испуњава све услове. И раније је пракса у установима била да се таква лица у сличним ситуацијама примају у радни однос, при чему се водило рачуна да испуњава све остале услове осим врсте и/или степена стручне спреме. И будуће би требало да буде правило да се води рачуна о испуњености осталих услова, нарочито услова у погледу психичке, физичке и здравствене способности за рад са децом, односно ученицима.

Директор у овом случају има неколико могућности. Прво, он може да радни однос заснује с неким од лица која су се пријавила на конкурс; друго, може да то учини с лицем које се није пријавило на конкурс, али које је примљено до избора кандидата по расписаном конкурс и, треће, директор може да радни однос заснује с неким лицем које нити се пријавило на конкурс, нити је у радном односу у установи, већ према процени, а увек имајући у виду потребе процеса рада установе.

Применом ове могућности могуће је, свакако, радни однос засновати и с лицем које у свему испуњава услове за пријем за радни однос, али се није пријавило на конкурс.

Радни однос заснован по овом основу може да траје до избора кандидата по новорасписаном конкурс, односно до коначности одлуке о избору, а најдуже до краја школске године. То значи да је директор у обавези да распише нови конкурс, али то не мора одмах да учини, пошто најчешће није педагошки оправдано да се ученицима пре краја школске године мења наставник или васпитач. У сваком случају, радни однос на овај начин запосленог лица престаје истеком школске године у којој је засновао радни однос. Ако се ни после тога на расписани конкурс не јави лице које испуњава прописане услове, директор може поново да примени ову могућност и да с истим (или другим) лицем заснује радни однос до избора кандидата по конкурс, а најдуже до краја (следеће) школске године.

SRBI PESIMISTI

Srbija je sedma zemlja u svetu po pesimizmu svojih građana, rezultati su najnovijeg istraživanja agencije za ispitivanje javnog mnjenja "Medium Galup". Na pitanje kakva će biti 2009. godina svaki drugi stanovnik naše zemlje odgovorio je da ima negativna očekivanja.

Istraživanje je sprovedeno u 46 zemalja, a ispitano je blizu 50 hiljada ljudi širom sveta. Na listi svetskih pesimista u prvih 10 našle su se evropske i azijske zemlje. Prvi je Hong Kong, a veći pesimisti od nas su građani Islanda, Singapura, Irske, Grčke i Hrvatske.

Sociolozi kažu da pesimizmu doprinosi to što građani još pamte vreme boljeg standarda. Mladi i obrazovaniji su manji pesimisti, stariji više strahuju od krize i gubitka posla. Koreni lošeg raspoloženja nalaze se u njihovim preteranim očekivanjima boljitka nakon 2000. godine. "Mislim da su naši ljudi očekivali da će se iznenada promeniti sve i da ćemo svi živeti mnogo, mnogo bolje nego što smo živeli, no kako je to gotovo nemoguće, svakako da je došlo do gubitka nade", objašnjavaju psiholozi.

PUŠAČI NEEFIKASNI

Pušači su manje efikasni u obavljanju profesionalnih aktivnosti i duže odsustvuju s posla zbog bolesti od drugih zaposlenih, pokazali su rezultati jednog švedskog istraživanja.

Švedsko istraživanje pokazalo je da duvan, za koga se znalo da je uzročnik 95% slučajeva raka pluća, kao i da povećava stres i čini čovekov organizam «krhkijim», utiče i na posao.

ŠKOLARINU PLATIO POMORANDŽAMA

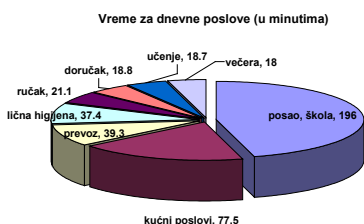
Kineski student Vu Ksiaobin nije imao novca da plati školarinu, za treću godinu studija, na fakultetu u gradu Hangžu. U očaju je pozvao oca i rekao da ne zna šta da radi. Na to, otac ga je obavestio da ni on nema novca, ali da su imali dobru berbu pomorandži koje nažalost, najveći deo, nisu mogli da prodaju, pa mu je predložio da uzme pet tona i da sam pokuša da ih proda. Vu je iz rodnog mesta doveo dva kamiona pomorandži i parkirao ih ispred svog fakulteta. Zahvaljujući sopstvenom umeću i još više lokalnim medijima koji su priču prosledili svojim slušaocima, Vu je sve prodao za samo sat vremena. Nakon toga je i platio školarinu.

UČE MANJE OD 60 MINUTA

Građani Srbije dnevno prosečno u prevozu provedu 39,3 minuta, što je oko dve godine života. Mladi spavaju dugo, svaki četvrti ustaje između 9 i 10, devojke uče više od mladića, a u Srbiji i dalje vlada podela na ženske i muške poslove. Ovo su zaključci istraživanja „Medijum Galupa“ i Fakulteta za kulturu i medije Univerziteta Megatrend. Prosečan žitelj Srbije oko trećinu života provede spavajući, a najveće spalavice su mladi od 18 do 24 godine jer skoro svaki četvrti radnim danima ustaje između 9 i 10. U dane vikenda 42 odsto te populacije budi se posle 11 sati, a u kategoriji starijih od 25, svaki treći ustaje između 7 i 8 sati. Žene u snu provedu 116 dana više od muškaraca. Prosečan muškarac u Srbiji na poslu provodi 190 minuta dnevno, a žena 140.

U uzrastu od 12 do 18 godina devojčice u učenju provedu 77,7 a dečaci 48 minuta dnevno. Razlika je veća u uzrastu od 19 do 23 godine, jer muškarci uče dvostruko manje nego „nežniji“ pol. Muškarci na posao putuju kolima dvostruko više od žena, koje koriste gradski prevoz. Žitelji Srbije oko 37 minuta dnevno posvećuju ulepšavanju, a najviše se sređuju parovi u vanbračnoj zajednici (52,2 minuta). Istraživanje sprovedeno u decembru 2008. obuhvatilo je 1.600 ljudi.

PLATIŠ KOLIKO HOĆEŠ

Jedan restoran u Londonu smislio je kako da reši problem smanjene posete usled ekonomske krize: gostima se ne daju računi, već im se prepušta da plate koliko smatraju da je obrok vredan, a mogu čak i da ne plate. «To je isključivo odluka klijenta. Mogu da mi plate 100 funti ili jedan peni. Jedino što tražim jeste da plate onoliko koliko smatraju realnim za hranu i uslugu», rekao je vlasnik restorana.

Restoran «Little Bay» na severu Londona u februaru neće izdavati račune posetiocima, a samo pića imaju fiksne cene. «Čak i ako ljudi ne plate ništa, rekao sam osoblju da se prema njima ponašaju na isti način kao da su platili 50 ili 60 funti», dodao je vlasnik. Ranije su kod njega predjela koštala tri do četiri funte (3,3 do 4,4 evra) a glavna jela manje od deset funti (11 evra).

SMS BOLEST

Ako ne možete da prestanete da šalje te sms poruke ili imejllove, da se igrate na kompjuteru ili da igrate video igrice, možda imate mentalno oboljenje, saopštili su američki naučnici. Psihijatri su ocenili da bi lekari trebalo da obrate pažnju na ljude koji zanemaruju dnevne aktivnosti zbog SMS poruka, imejllova ili zbog toga što igraju internet igrice ili postaju depresivni kada ne mogu da kucaju poruke ili koriste internet.

PONIŠTILI 18 DIPLOMA

U „Službenom glasniku“ Republike Srbije od 22. januara, pažnju široke javnosti privukao je oglas prištinskog Filozofskog fakulteta sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, kojim oglašava ništavnim čak 18 diploma ovog fakulteta (izdatih od 1999. do 2004) „jer nisu stečene po postupku utvrđenom zakonom i studentskim programom Fakulteta!“ Sledi i spisak brojeva diploma i imena njihovih vlasnika i kad su i na kojoj katedri „diplomirali“... Ovih navodnika u oglasu nema, ali o njihovom statusu dovoljno govori i ovako sročeni tekst o razlozima poništavanja : „diploma broj 70, izdata na ime... u kojoj stoji da je diplomirala 25. decembra 2001. na Katedri za istoriju“, što će reći da samo piše da je neko diplomirao, ali zapravo nije. Pošto Fakultet ističe da je odluku o poništavanju ovih diploma doneo „u skladu sa članom 101, stav 1, tačka 3 Zakona o visokom obrazovanju...“ jasno je da su to nepoloženi (kupljeni?) ispiti ili neki slični marifetluci. Jer, pomenuta zakonska tačka objašnjava da se diploma oglašava ništavnom ako njen „imalac nije ispunio sve ispitne obaveze na način i po postupku utvrđenim zakonom...“

Dekan prof. dr Dragi Maliković, koji je potpisao ovu odluku, nije želeo da daje izjave za javnost. No, može se pretpostaviti da su poništene diplome samo deo mnogo debljeg paketa falsifikovanih diploma na ovom fakultetu od 1999. do 2004, na šta je Maliković resornom ministarstvu i MUP-u ukazao još po dolasku na funkciju dekana. On je u više navrata i javno izjavljivao da se procenjuje da je pre njegovog dolaska na mesto dekana izdato gotovo 1.000 falsifikovanih diploma! O tome da li je ova cifra stvarno tolika, kako su „štancovani“ ispiti i diplome, ko je sve odgovoran, šta su preduzeli Ministarstvo i sudski organi još nema zvaničnog objašnjenja. Ili će možda sve ostati samo na oglasu o poništavanju diploma.